

# Mlaš tednik

## Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 22

V Celovcu, dne 29. maja 1958

Cena 1.50 šilinga

### Jožefu Piceju v slovo

Dan narodne žalosti je bil 22. majnik v Šmihelu nad Pliberkom.

Več tisočglava množica ljudstva je korakala za krsto pokojnega župnika Piceja.

Jože Picej - Voglov Pepej - je bil med nami, ko smo se zbirali na dijaških sestankih, on je bil z nami, ko smo hodili in kolesarili po naši ožji domovini Koroški, da jo spoznamo, da spoznamo njen rod. Mož, ki je prišel iz znane Voglove družine, ki je živel za narod v lepih in težkih urah, ni manjkal v naši sredi, ko smo v težkih letih in mesecih okusili celico ječe, on je bil med nami, ko smo bili izgnani iz svoje lastne domovine. Kakor smo se razveselili poleti in jeseni 1945, ko smo se zopet srečali in si segli kot „stari“ v roké. Z dnevom vrnitve je Jože Picej zastavil zopet plug v brazdo in kot duhovnik oral in sejal.

Zopet je bil med nami, ko smo 28. junija 1949 ustanovili Narodni svet koroških Slovencev. Bil je v naši sredi, ko smo sklenili izdajanje „Našega tednika“. On na teh odločilnih posvetovanjih ni bil molčeča priča, on je bil dejanski soodločevalec, ki je tudi s trdo pestjo udaril na mizo. Bil pa je demokrat z dušo in telesom. Pokoril se je sklepu večine tudi tedaj, ko je gromovito zastopal svoje mnenje, ki v enem ali drugem slučaju ni prodrlo. On je nosil vse skrbi tudi v finančnem pogledu doma in v centrali. Dajal je tudi tedaj, ko sam ni nič imel ali si je dobesečno od ust pritrgoval.

Jože Picej je bil skoraj deset let najmarljivjši sotrudnik „Našega tednika“ in kako je on živel z listom, smo najbolje videli ob priložnosti razširitve lista od 4 na 8 strani 1. majnika 1950. On je vodil kroniko šmihelske fare pred vso javnostjo. Poznal in znal pa je tudi ostro besedo povedati, posebno tedaj, če so bile uredniške škarje malo dolge. Čez dan pri njegovi zaposlitvi ni bilo misliti, da bi našel trenutek časa, da piše. Pisal je vse ponoči. Dejal je večkrat: Saj veš, ponoči sem sam in me nihče ne moti.

Kakor je bil Jože Picej v svojem nastopu v javnosti skromen in nikjer ni silil v ospredje, tako je bil velik ob svoji smrti. Dvaindvajseti majnik nam je pokazal šmihelskega župnika v luči, kakor ga do tega dne še nismo poznali. Kdor je videl Šmihel dne 22. majnika, ta je moral in mora priznati, da narod ceni, spoštuje in tudi priznava tiho delo moža, ki narod razume, se za ta narod žrtvuje in za ta narod trpi.

Da je za Picejevo krsto korakala vsa slovenska duhovščina, je tudi dokaz, kako zelo je ta poznala Picejevo delo, Picejevo žrtev, ko je on sam težko bolan upravljal to veliko faro tako, do zadnjega trenutka, da ga je moral celo šolski direktor Loser prositi, naj vendar gre iz razreda, ko je takorekoč pred očmi učencev telesno usihal.

Zastopniki iz vseh delov južne Koroške so bili prihiteli, da se poklonijo možu, ki je tak poklon dejansko zaslužil. Za krsto pa so korakali tudi možje in žene, ki v narodnem in političnem pogledu s pokojnim župnikom niso soglašali, tudi to dokazuje, da si je njihovo spoštovanje pridobil s svojim nesebičnim delom. Tudi to dokazuje, da je pokojni hodil pravo pot.

Solze v očeh žena in mož, ki so se poslavljali od rajnega v krsti so bile izraz spoštovanja, ljubezni in zaupanja, ki so ga imeli farani, ki smo ga imeli do pokojnika vsi koroški Slovenci. J.

### Francija - bolnik Evrope

Binkošti Franciji niso prinesle ne razsvetljenja in še manj miru. V Alžiru spretne politik Soustelle, ki velja za glavnega svetovalca generala De Gaulle-a, kuje nove intrige. Temu možu je uspelo uiti iz policijskega nadzorstva v Parizu ter odleteti v Alžir. Tam sedaj spletari, da bi spravil na oblast generala De Gaulle-a iz izrednimi polnomočji. Bila bi to diktatura samo v generalovem imenu, kajti v resnici bi za njegovim hrbtom gospodarili politiki Soustellovega kova.

Vrhovni poveljnik francoskih čet v Alžiru, general Salan igra dokaj nejasno vlogo. Kaj se v resnici odigrava za kulisami nihče ne ve. Eni pravijo, da mu je kontrola nad dogodki v Alžiru zdrknila iz rok ter da so gospodarji položaja radikalni mlajši častniki z generalom Massu-jem na čelu. On je predsednik „odbora za ljudsko blaginjo“. Ta je prevzel vso oblast v svoje roke. Drugi pa zopet obtožujejo Salana, da se je enostavno pridružil Massuju in tovarišem.

Na binkoštno nedeljo so pristaši generala De Gaulle-a na Korziki, Napoleonovem rojstnem otoku, izvedli državni udar in prevzeli oblast v svoje roke. Tudi tam so osnovali „odbor za ljudsko blaginjo“. Pariška vlada je takoj poslala na otok policijska ojačenja, toda policija je takoj po izkrcanju prešla k pučistom. Spričo tega ni čudno, da je Soustelli uspelo pobegniti iz policijskega nadzorstva v Parizu.

Tudi v francoski mornarici poveljujejo

admirali, ki kljub temu da poveljujejo najmoderneje oboroženim ladjam, živijo nekje v prejšnjem stoletju. Na Binkošti so se končali v Sredozemskem morju manevri atlantskih mornaric. Vse zavezniško ladje se je zbralo v La Valetti, glavnem pristanišču na otoku Malti. Nenadoma so pa francoske vojne ladje brez slovesa izplule v neznan smer. Ob zaključku našega lista še ni bilo znano kam so se podale, vse pa kaže, da so se pridružile alžirskemu „odboru za javno blagostanje“.

Spričo tega je položaj Pflimlinove vlade v Parizu vedno bolj majav. Radikalni krogi dvigajo greben in general De Gaulle že govori o prevzemu oblasti. Pflimlin, ki sprva sploh z samovoljnim generalom ni hotel govoriti, je pod pritiskom dogodkov le pristal na sestanek z generalom, ki pa ni prinesel nič pametnega. General de Gaulle je v posebni izjavi dejal, da je pripravljen prevzeti oblast pod pogoji, ki si jih bo sam določil, vendar na zakonit način, to se pravi na povabilo predsednika republike in na temelju glasovanja v parlamentu. Pflimlin je spričo tega stavlil parlamentu vprašanje zaupnice. Jo je sicer dobil, vendar samo s pomočjo komunističnih glasov. Tako utegne francoski parlament sam sebi podpisati smrtno obsodbo, kajti Pflimlin je nekaj ur nato odstopil. Ne mara vladati s pomočjo komunistov. Ti spretno izkoriščajo nastalo zmešnjavo. Začeli so z verigo stavk, ki bi naj paralizirale državo. Položaj se menjava od ure do ure. Danes je Francija veliki bolnik Evrope.

### Utrditev demokracije v Italiji

Za Binkošti so bile v Italiji volitve v parlament (poslansko zbornico in senat). Posebnost teh volitev je bila, da so vse stranke nastopale samostojno, to je brez volilnih povezav. V volilni borbi so se sedito med seboj borile za glasove okrog 32 milijonov volilcev. Volilna propaganda je potekala s tipično južnjaško živahnostjo, manjkalo tudi ni domislic, med katerimi nekaterim ni moč oporekati izvirnosti, vendar je na splošnem vladal red in ni prišlo do resnejših izgrediv. Na severu so se strankarski propagandni aparati borili z uma svitlim mečem, to je s prepričevanjem volilcev, na jugu pa so uporabljali tudi za voje makaronov in špagetov.

Glavni zmagovalec teh volitev je Krščanskodemokratska stranka, ki ji je v primeri z volitvami leta 1953 uspelo povečati svoje število glasov od 40 odstotkov na 42 odstotka. V poslanski zbornici bo imela 273 poslance, to je 10 več kot prej. Ni pa demokratično krščanska stranka dosegla svojega dolgoletnega cilja: absolutne večine. Zato bo morala sedaj v parlamentu še vedno iskati zavezništvo pri manjših strankah za

sestavo vlade, ki bo brez dvoma pod predstvom kakega demokristjanskega politika. Vendar bo spričo povečanega števila poslancev imela lažje staljšče.

Glavni poraženec nedeljskih volitev so komunisti, ki imajo v novem parlamentu 3 poslance manj. Po izgubljenih mandatih jih sicer prekašajo monarhisti, ki so se razcepili na dve stranki, na uradno in na „ljudsko“ monarhistično stranko pod vodstvom neapeljskega brodolastnika, milijonarja Laura. Obojni skupaj so dobili 23 poslancev (uradni 10 in Lauro 13), dočim jih je prej enotna stranka imela 40. Tudi paketi makaronov, s katerimi sta obe skupini bili posebno radodarni, niso nič zaletli. Od 29 na 25 mož je zdrknilo fašistič-

no zastopstvo v rimski poslanski zbornici.

Pridobili so na glasovih socialisti in sicer tako Nennijeva skupina, ki je v preteklosti bila ozko povezana s komunisti, a se je po dogodkih na Madžarskem oddaljila in je pri teh volitvah na vse načine poudarjala odmik od komunistov. Od prejšnjih 75 poslancev je poskočila na 84. Nekoliko zmernejša Saragatova demokratsko-socialna stranka, ki so ji politični „preroki“ napovedovali pogin, pa je od 19 mandatov poskočila na 23. Liberalna stranka, ki se je posebno izkazala s srdito antiklerikalno gonjo, je sicer pridobila 3 poslance (prej 13, sedaj 16), vendar je kljub temu ostala mala stranka. Ona je izdala med drugim letak, ki je kazal trumo črnih podgan, ki glodajo veliki hlebec sira z napisom „Bel-paese“. Je to renomirana znamka italijanske sirarske industrije, hoče pa povedati, da „Lepo deželo“, (to je Italijo) kot bi se napis glasil v slovenščini, glodajo „črni“. Pri tem pa so pozabili, da so skoraj vsa leta bili tudi oni v vladni koaliciji.

Na splošno je izid teh volitev ne le potrdil sedanji demokratični režim v Italiji. Pokazal je tudi, da imajo večje stranke že svoje stalne volilce, ter da so komunisti v sicer počasnem a stalnem upadanju. Kot sosedje se moramo utrditve politične svobode v Italiji samo veseliti.

### - KRATKE VESTI -

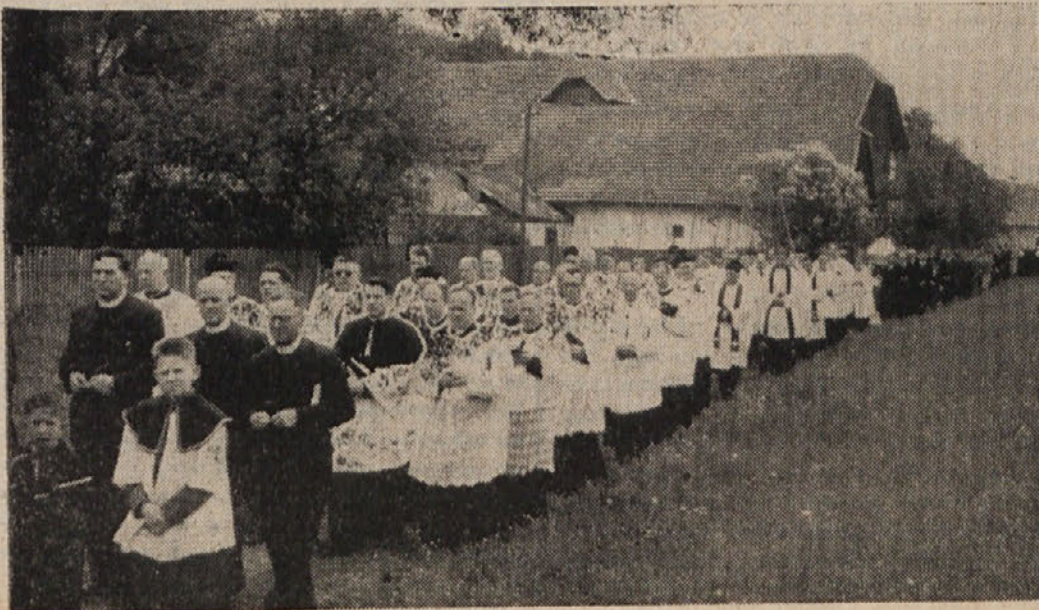
**ATOMSKO ELEKTRARNO JE POGNAL V TEK** predsednik Eisenhower iz svoje študijske sobe v Beli hiši v Washingtonu tako, da je s posebno radioaktivno paličico zamahnil po zraku. S tem je sprožil mehanizem elektrarne 300 kilometrov daleč vstran. Ta moderna čarovniška palica, po učinkovitosti prekaša vse pravljice. V posebnem nagovoru je Eisenhower nakazal velikanske možnosti, ki jih nudi atomska energija za mirovno uporabo v prid človeštva.

**V MOSKVO JE ŠEL KRUPPOV VO-DILNI MOZ**, direktor Beitz, iz Essena. V Sovjetsko zvezo ga je povabil podpredsednik vlade Mikojan, da se razgovori o sodelovanju Kruppovih tovarn pri nekaterih sovjetskih državnih industrijah. Pred kratkim je firma Krupp dobavila Sovjetski zvezi celotno strojno opremo za tovarno sintetičnih snovi. Kaj bi rekel pokojni Karl Marks k temu sodelovanju. Bržkone, da vrana vrani oči ne izključe, namreč državni kapitalist privatnemu.

**VLADA TUNIZIJE SE JE PRITOŽILA** pri Varnostnem svetu Združenih narodov zaradi ponovnih napadov francoskih čet in letalstva. Na letališču Gafsa je prišlo do spopadov med francoskimi in tunizijskimi vojniki. Po posebni pogodbi ima Francija pravico do vzdrževanja čet na tuniškem ozemlju, dokler ne bo Tunizija imela zadostno organizirane lastne vojaštine. Te pa si ne more postaviti zato, ker Francija, ki bi naj po isti pogodbi dobavila orožje, slednjega ne da. Tunizijski ministriški predsednik Bourguiba se je tudi obrnil na Združene države in Veliko Britanijo s prošnjo za orožje.

**HUDI NEMIRI SO IZBRUHNILI NA CEYLONU**, ker je vlada v Colombu pripravila zakonski ošnutek, po katerem bi naj tamilščina, jezik, ki ga govori ondi živeča manjšina Tamil, dobil iste pravice kot singaleščina, sedanji edini uradni jezik. Oblasti so nad celim otokom proglasile izredno stanje. Pri spopadih med narodnostnimi skupinami je bilo 18 mrtvih.

Poslednja pot župnika Jožefa Piceja na farno pokopališče v Šmihelu, kjer bo njegovo truplo čakalo vstajenja pod varstvom domačega zvornika. Njegov plemeniti duh in zgled bosta živela v nas naprej. (Foto Zaletel) (Glej poročilo na 3. strani)





# Politični teden

## Po svetu . . .

### Francija se zviija v krčih

V Franciji postaja državna kriza vsak dan ostrejša. Danes so vse oči uprte v Pariz in Alžir, kjer se odigrava tragedija velikega naroda s slavno zgodovino in klaverno sedanostjo. Podrobnosti poročamo na prvi strani. S političnim potresom, ki je zamajal državno stavbo Francije, je obenem razmažal temelje atlantskega zavezništva.

### Kamenje v odgovor na ponudbe prijateljstva

Ameriški podpredsednik Nixon je v Venezueli moral nenadoma prekiniti svoje potovanje po državah Južne Amerike, kajti kamor je prišel, so izbruhnili hudi protiameriški nemiri. Najhuje je bilo v Limu, prestolnici Peruja. Tam se je podal na univerzo, da bi debatiral s študenti, a ti so na njegovo prijazno smehljaje odgovorili s sovražnim vpitjem, kamenjem in pljunki. V Caracasu (Venezuela) pa so obkolili njegov hotel in ga takorekoč oblegali.

Z ozirom na te sovražne demonstracije je Nixon končno svoje potovanje prekinil in odletel domov.

Nixona so na povratku v domovino sprejeli kot junaka, kajti on in žena sta s precejšnjim samozatajevanjem prenašala vsa sramotjenja. Pa lepi sprejem v Washingtonu ni mogel zakriti dejstva, da celo v Južni Ameriki, ki je v političnem pogledu veljala doslej za nekak „ograjeni vrtec“ Združenih držav, nevarno vre.

### Če raste trgovina, cvetě tudi prijateljstvo

Vzrokov za nezadovoljstvo v Južni Ameriki nad politiko Združenih držav je več. Predvsem so gospodarske narave, kajti Združene države so največji odjemalec južnoameriških poljedelskih proizvodov in rudnin (kave, gumi, barvaste kovine) in so prav v zadnjem času zaradi gospodarske recesije ali nazadovanja omejile svoje nakupe v Južni Ameriki. V Washingtonu pripravljajo tudi nove carinske tarife, ki bodo nekaterim južnoameriškim proizvodom zaprle severnoameriško tržišče. Združene države so v preteklosti sicer izdatno podpirale razne južnoameriške države, vendar pomoč ni bila zadostna, kajti revščina je ondi velika prav tako kot ponos. V zadnjem času pa je Washington zategnil svojo mošnjo in to je seveda zbudilo hudo kri. Številna ameriška zasebna podjetja so sicer pripravljena za nove investicije, vendar za to v Južni Ameriki ni posebnega navdušenja. Privatnega ameriškega kapitala je namreč povsod v Južni Ameriki že dovolj in je — kot povsod — sovražen. Revež pač nikdar ne ljubi bogatina.

Dogodki v Južni Ameriki so pokazali, da znajo komunisti, ki so bili v ozadju vseh demonstracij, vzroke nezadovoljstva spretno izkoriščati za svoje rovarjenje. Zato so napovedali v Washingtonu, da bodo svojo južnoameriško politiko vzeli v temeljit pretes.

### Majhen požar pa je zagorel na Bližnjem Vzhodu

V Libanonu, edini arabski republiki, ki je pod vodstvom predsednika Chamouna bila doslej odkrito na strani Zapada, so izbruhnili težki nemiri. V Beirutu in drugih mestih divjajo politični boji in sedanja vlada se le s težavo vzdržuje v sedlu. Upor je delo egiptovskih podpihivalcev. Polkovnik Nasser, egiptovski diktator se po razkošnem sprejemu v Moskvi, kjer ga je gostil Hruščev in drugi veljaki, čuti dovolj močnega, da stega roki po svojih sosedih. Nemiri v Libanonu so zopet onemogočili sleherno pomirjenje na Bližnjem Vzhodu. Prav posebno so pa padla v vodo upanja nekaterih zapadnih politikov, da bi prišli do sporazuma z Nasserjem in ga odtrgali od Moskve.

### Nov »Sputnik« na nebu

Za nameček vseh teh političnih težav pa je minuli mesec prišlo obvestilo iz Moskve, da so ruski raketni strokovnjaki izstrelili novo umetno lunno, tretjega sputnika. Ta, po teži prekaša vse ostale, ima namreč 1300 kg, približno toliko kot kak močan osebni avtomobil. Debel je na spodnjem koncu 1,7 metra, nato se pa oži proti vrhu. V dolžino meri 13,5 metra. Novi »sputnik« je tako velik, da bi mogel ponesti v vsemirje tudi človeka, vendar ga zaenkrat še niso izstrelili, kajti vprašanje povratka iz vsemir-

ja še ni rešeno, je izjavil ruski učenjak Sedov. Ruski znanstveniki sedaj to vprašanje preučujejo. Izjavil je tudi, da so pri tretjem sputniku uporabili popolnoma novovrstno gorivo.

Nekaj dni nato pa je prišla iz New Yorka vest, da se je na nekem raketnem oporišču ameriškega vojaštva zgodila huda nesreča. Pri izstrelitvi je več raket tipa „Nike“ eksplodiralo in je pri tem 12 vojakov izgubilo življenje.

Izstrelitev novega sputnika je pokazala, da ima na področju raket Sovjetska zveza znaten naskok pred Združenimi državami. To je javnost spravilo v veliko vznemirjenje in vlada v Washingtonu je objavila več podrobnosti o „ameriških ognjegascih“, kot imenujejo posebno skupino ameriške vojske. So to štiri z najboljšim orožjem opremljene gibljive divizije, ki lahko v 24 urah posežejo v boje na kateri koli točki naše Zemlje.

### . . . in pri nas v Avstriji

#### Rani povratek ing. Raaba iz Amerike

Naš zvezni kancler je za teden dni skrajšal svoj obisk po moderni Indiji Koromandiji in se vrnil na Dunaj. To je potrdilo govorice, da v avstrijski notranji politiki napetost narašča kljub pomirjevalnim izjavam vodilnih predstavnikov obeh koalicijskih strank.

Po drugi strani pa bivanje ing. Raaba v Združenih državah ni bilo povsod posejano samo z rožicami. Kot smo že v zadnji številki poročali, je kancler takoj po prihodu izjavil, da ni prišel prosjačiti, to je prositi za posojilo in da je to zadeva finančnega ministra, je položaj v Washingtonu tako nanesel, da se je zvezni kancler le moral o teh zadevah razgovarjati in to ne v baš najbolj ugodnih pogojih. Avstrija se že dalj časa poteguje pri Svetovni banki za večje posojilo. Pogajanja so zastala, ker so zapadne petrolejske družbe prodrle s stališčem, da naj Avstrija najprej izpolni obveznosti iz državne pogodbe, nato pa šele govori o novih posojilih. Gre predvsem za velike rafinerije v Zistersdorfu, ki so pred prihodom nacistov bile last nekega anglo-ameriško-francoskega koncerna. Po prihodu nacistov so prešle v nemško last, po zlo- mu nacizma v sovjetske roke, po sklepu državne pogodbe pa so pripadle Avstriji, ki pa mora za to Sovjetom dobavljati določene količine petroleja kot odplačilo. Sedaj zahtevajo zainteresirane zapadne petrolejske družbe svoje stare deleže nazaj in Avstrija se je v posebnem sporazumu k temu obvezala še pred sklepom državne pogodbe. Sedaj pravi avstrijska vlada, da zapadne družbe preveč zahtevajo. Vendar so na Raaba v Ameriki toliko pritisnili, da je obljubil ponovni študij celotnega vprašanja. Amerika ima zelo dober adut v rokah. So to denarni fondii, ki so se nabrali iz izkupičkov blaga, ki ga je Avstrija po Maršalovem planu prejela od Združenih držav zastonj, a ga je

potem prodala na notranjem trgu. Za sprostitve, to je za uporabo tega denarja, ki bi spričo sedanjega zastoja v gospodarstvu zelo prav prišel, pa je treba ameriškega dovoljenja. Tako izgleda, da bo po pristanku na sovjetske zahteve, po potolažitvi Zapadne Nemčije s sprejemom skoraj vseh zahtevkov bonnske vlade, sedaj morala Avstrija ustreči še zapadnim petrolejskim družbam. Predsednik židovske agencije Goldmann, je izjavil, da mora Avstrija končno vendarle oškodovati Žide, tako kot je to storila Zapadna Nemčija. Doslej se je Avstrija vedno izgovarjala, da ona za nacistična grozodejstva nad Židi ni odgovorna, ker je bila zasedena in je morala sama trpeti ista grozodejstva. Židovske organizacije pa se s tem stališčem ne strinjajo in trdijo, da so avstrijski nacisti, ki imajo sedaj že zopet vse pravice, bili odločilno udeleženi pri preganjanju Židov. Sklicujejo se med drugim na Adenauerjevo izjavo, da nobeno evropsko mesto ni s takim navdušenjem sprejelo Hitlerja kot — Dunaj. Tudi Židom je moral ing. Raab obljubiti, da bo njihovo zahtevo še enkrat preštudiral. Židje so v Ameriki zelo močni in imajo velik vpliv na vladne kroge. Zato jih ing. Raab ni mogel kratkoma odpraviti. — Kdaj bo pa avstrijska vlada vsaj obljubila, da bo ponovno vzela v pretres odškodnino preganjanim koroškimi Slovincem?

Po vsem tem je razumljivo, da je zvezni kancler izgubil veselje do nadaljnega bivanja v Združenih državah in se je raje predčasno vrnil domov.

#### Zadrega v zunanji politiki

Treba je reči, da zadnje čase ing. Raab ni imel sreče pri svojih zunanjepolitičnih podvigih. Velikonočno potovanje v Rim se je končalo z dvema ničlami, namreč pri italijanski vladi je naletel na gluha ušesa glede Južne Tirolske, pri Vatikanu pa na nepostojljivo stališče glede konkordata. Prihodnji mesec pa gre v Moskvo, da tam doseže znižanje bremen, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba. Če tudi tam ne bo imel sreče, bo začela res trda presti naši državi, kajti že sedaj se pozna upadanje konjunktura in izvoz je tudi manjši. Denarja bo vedno manj v prometu in res ne bo kazalo drugega, da si država namesto s krediti v inozemstvu nabere nekaj denarja pri lastnih državljanih z razprodajo podržavljenih podjetij s pomočjo ljudskih delnic.

#### Stavka zdravnikov na Koroškem še traja

Zdravniki so še vedno v sporu z bolniškimi blagajnammi zaradi honorarjev. Zadnje dni je opaziti pri zdravnikih nekaj več volje za pogajanja. Obisk bolnikov pri zdravnikih je upadel zaradi tega, ker morajo bolniki pregleda sami plačevati in dobe izdatke samo delno povrnjene od bolniških blagajn. Pa še to je zvezano z raznimi potrdili in letanjem po uradih. Bolniškim blagajnam pa se nikamor ne mudi s pogajanjem, ker so v sedanjem stanju njihovi izdatki mnogo manjši. Za tistega pa, za čigar dobrobit so bile bolniške blagajne ustanovljene in za katerega bi po zakonu imele dolžnost skrbeti, to je za zavarovane delavce in nameščence, se pa seveda ne brigajo.

## Versko preganjanje v Sovjetski zvezi

(AI) Vatikansko mesto. — V odgovor nekaterim komunističnim publikacijam, ki skušajo dokazovati, kako da sedanji odnos med državo in Cerkvijo v Sovjetski zvezi lahko predstavlja temelj za nadaljnji srečni razvoj cerkvenega življenja, objavlja glasilo Sv. stolice obsežna dokazila o sistemih in načinih, ki jih uporabljajo komunistične vladavine, da bi zadušile verski čut in zatrla krščanstvo.

„L'Osservatore Romano“ najprej prikazuje znanstvene, humanistične in sociološke pretveze, pod katerimi komunizem, ki je po svojem bistvu brezbožen in protiveren, dopušča vero. Potem list omenja komunistično taktiko in pravi: „Če komunizem oznanja med vernimi ljudmi brezboštvo, s tem delavcev ne privlačuje, marveč jih odbija. Iskati mora torej sodelovanja med verniki v cerkvah. Zaradi tega komunisti najprej v Franciji, od leta 1934 do leta 1939, potem pa v Italiji od leta 1943 ne utrudno ponujajo roko katoličanom. Iz istega razloga skušajo pritegniti k sebi nekatere katoličane, da bi potem služili za vabo drugim. To delajo kar naravnost. Znano je, da komunistična stranka v Italiji pri sedanjih volitvah predlaga na svojih listih kot neodvisna dva kandidata, ki sta

bila katoličana. Isto dela po posredni poti preko socialistične stranke, katero ovladuje in ki se je po dolgem obdobju bučnega antiklerikalizma postavila na postojanke marksistično-leninistične taktike.“

Vatikanski list nato obsežno slika razna obdobja preganjanja vere v Sovjetski zvezi od leta 1917 do leta 1937, ko je ljudsko štetje razodelo oblastem, da se tretjina prebivalcev v mestih in okoli dve tretjini na kmetih še vedno upajo priznavati za verne.

Protiverski boj so potem obnovili, toda je ostal jalov tudi po zadnji vojni, ker so zaradi tako imenovane nove verske politike razpustili zvezo brezbožnikov in so patriarha in razne cerkvene ustanove spremenili v orodje sovjetske politike do pravoslavne cerkve.

Kar se tiče katoliške cerkve, ni od nje ostalo sledu, razen nekaj prav malega svetišč, ki so še odprta bogoslužju. Prav tako ravna, kakor dokazuje „L'Osservatore Romano“, Sovjeti v Litvi in drugih baltičkih državah, ki so po letu 1940 postale del Sovjetske zveze. Zadnje statistike iz teh dežel kažejo, da tam sicer še živi nekaj duhovnikov, pač pa so bile zatrite vse verske skupnosti.

## SLOVENC

### doma in po svetu

#### 200-letnica klasične gimnazije v Mariboru

Leta 1758, je bila namesto nekdanje nepopolne cerkvene gimnazije v Rušah pri Mariboru v metropoli Spodnje štajerske ustanovljena popolna klasična gimnazija, ki so jo vodili oo. jezuiti. Zaradi živahne razgibanosti svojega učiteljskega zbora in razboritih dijakov, se je razvila v kulturno središče svojega štajerskega in koroškega zaledja.

Tudi sedanji ravnatelj Košar nadaljuje lepo tradicijo svojih prednikov in učiteljskega zbora šole, ki je bil vselej žel slovenskega kulturnega življenja na Spodnjem štajerskem. Je urednik mariborske kulturne revije „Obzorja“. Med dijaki pa živahno deluje mladinska organizacija, ki se v smislu tradicij zavoda, z veliko vnemo posveča gojitvi klasične literature. Za prihodnjo jesen pripravljajo slovesno proslavo tega lepega jubileja šole.

Iz tega učnega zavoda so izšli številni odlični možje, med katerimi omenimo samo nekatere: slavna jezikoslovca Franc Mikolišič in Matija Murko, pisatelja Stanko Vraz in Davorin Trstenjak, Ivan Žolger, pravnik mednarodnega slovesa, minister in nazadnje profesor na ljubljanski univerzi, pesnik Janko Glaser, univ. profesorji Fran Ilešič in Jakob Kelemina, režiser Bratko Kreft in vrsta drugih.

Razmerje med učenci obeh narodnosti je bilo v vseh dobah dobro, o čemer pričča nemško pisan list, ki ga izdajajo bivši maturanti nemško-slovenskega letnika 1913 in ga redno pošiljajo svojemu nekdanjemu učnemu zavodu. V njem stalno poročajo tudi o sedanjem delu zavoda. Objavili so tudi nekaj pesmi svojega nekdanjega sošolca Janka Glaserja v nemščini. Prevod je oskrbel pred nekaj meseci umrla pesnica Lili Novy. Prinašajo celo kratke sestavke v slovenščini, med katerimi je bilo v eni številki citati tudi izrek pokojnega dolgoletnega ravnatelja dr. Josipa Tominka: „Za sebe nič, za narod vse“.

#### Koncert „Korotana“ v Clevelandu

Dne 27. aprila je v prostorni šentvitiški dvorani, ki so jo slovenski rojaki iz Clevelanda (USA) iz okolice napolnili do zadnjega kotička, nastopil s izbranim programom slovenskih narodnih in umetniških pesmi pevski zbor slovenskega društva „Korotana“. Šteje skupno 67 pevcev, ki so se pod večjim vodstvom dirigenta Simona Milača za nastop skrbno pripravili. Program je obsegal 22 pesmi naslednjih skladateljev: Premrl, Adamič, Kramolc, Hubad, Schwab, Pregelj, Bučar, Nedved, Slatnar, Valarič, Pavčič, Gerbič, Kernjak, Jereb, Flajšman, Gobeč in Zorman.

Zbor je nastopil v treh zasedbah in sicer kot moški, ženski in mešani zbor. Kot solisti so pa nastopili: Mimi Veider, Jože Dovjak, Pavle Borštnik, Karel Zajec in Ivan Hauptman.

Od pesmi do pesmi je raslo navdušenje med poslušalci. Svojo veliko tehnično uvežbanost in pristno občutje je zbor pokazal pri koroškem venčku „Je biv an gaspud Bebenav“ v Kernjakovi priredbi. Oba solistična vložka je odpel Karel Zajec. Venček je poslušalce tako navdušil, da so ga pevci morali ponoviti.

Za zaključek so pa Korotanci zapeli Lesičjakovo „Pesem o rojstvu“, baritonski solo je občuteno zapel v slovenskem koroškem narečju Ivan Hauptman. Bila je to prva koncertna izvedba te pesmi v Ameriki. „Ameriška domovina“ prinaša o koncertu obširno poročilo izpod peresa dr. Staneta Šušteršiča, ki podaja tudi lik ljudskega pesnika Franca Lederja-Lesičjaka iz Klobasnice v Podjuni, čigar 50-letnico smrti obhajamo letos. Tako so se ameriški Slovenci spomnili Koroške — dežele slovenskih knezov, kjer so se rodile najlepše slovenske narodne melodije.

#### Življenski praznik kiparja Dolinarja

Dne 27. maja je bila v Moderni galeriji v Ljubljani odprta razstava akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja, enega izmed največjih slovenskih likovnih umetnikov sodobnosti, ki uživa tudi mednarodni sloves. Je profesor na umetniški visoki šoli v Beogradu in je te dni obhajal 65. obletnico rojstva. Ker je že s 15. letom vzel dleto v roke ter začel klesati kamen in mu dajati umetniške oblike, je za 50-letnico njegovega umetniškega delovanja bila prirejena v Ljubljani retrospektivna razstava, ki naj pokaže njegovo življenjsko delo.

#### Mladi tržaški pisatelji v Gorici

Mladi slovenski kulturni delavci iz Trsta so minuli teden priredili literarni večer v Gorici. Na programu so bile recitacije izvirnih črtic in pesmi naslednjih avtorjev: Bruna Pertotova, Vera Rudolfova, Anica Pertotova, J. Pirjavec in Marij Maver, Uča Zlobčec, Marija Mislejeva in Drago Štoka. Nato sta Ladi in Gracija A. Vodopivec izvajala nekaj Beethovenovih skladb. Za povezavo med posameznimi točkami je skrbel prof. Jože Peterlin, ki je v svojem uvodnem govoru prikazal težnje slovenske mladine na Tržaškem. Kljub današnjemu nagnjenju večine ljudi k materializmu, se ta mladina navdušuje za čisto lepoto in goji z ljubeznijo slovensko besedo. Ona je porok bodočnosti našega naroda.



## Pokopali smo župnika Piceja

Česar smo se mesec in mesec bali, to se je zgodilo minuli teden.

Sredi dela, sredi skrbi za svojo faro, sredi kulturnega dela je ugasnilo življenje moža, kakor zgori zveča, ki je svetila vsej svoji okolici in se pri tem sama porušila.

Zalost je v ponedeljek, dne 19. majnika napolnila vso faro, ko se je z bliskovito naglico razširila vest: Gospod župnik Picej je prejšnjo noč na Dunaju v Gospodu zaspal. Že pred petimi leti je vsa fara trepetala za njega, ko se je težko bolan napolnil prvič na Dunaj, da tam išče in najde zdravja. Veliko je bilo veselje tedaj v fari in med vsemi koroškimi Slovenci, ko se je mož zopet vrnil in smo vsi upali, da je najhujše prebolel in je zopet nekoliko okreval. Vsako leto je zopet moral iskati zdravniške pomoči pri zdravnikih na Dunaju. Tokrat pomoči ni bilo več. Pozemsko delo je bilo zanj opravljeno in Vsemogočni ga je poklical k sebi: Med nami pa je nastala globoka in široka vrzel, katero bomo le težko premostili.

### Množica kropilcev in vencev

V sredo dne 21. maja je dunajski mrtvaški zavod prepeljal pokojnega župnika Piceja zopet na mesto njegovega neumornega dela v šmihelsko faro in tamošnje župnišče. Že pred vrtnitvijo so prinašali vence, njegovi navdse ljubljene pevci, njegovi farani, njegovi učenci, posamezne vasi njegove fаре, domača šola, bistriška občina, sorodniki njegov duhovni oče Joger v Škocijanu, Narodni svet koroških Slovencev, Krščanska kulturna zveza, hvaležni dijaki šmihelske fаре. V cvetju je bila vsa soba, kjer je rajni počival zadnjo noč pred pogrebom. Od vrtnitve pa so se vrstili pobožni molilci skoraj vso noč, da ob njegovih parah molijo za njegovo dušo. Rožni venec za rožnim vencem se je vrstil. Tisti rožni venec katerega je on sam s svojimi farani tolikokrat molil, tistega so sedaj njegovi farani molili zanj. Kogar koli v šmihelski fari si vprašal, vsak je dejal: „Takega gospoda ne bomo več dobili, bili so nam tako dober in mogoče je župnikovo dobra in skrbna gospodinja Roza najbolj globoko označila položaj v besedah: „Vi, g. ... pa ste zgubili najzvestejšega prijatelja in velikega sodelavca.“

### Župnišče je bilo pretesno

Ker je bilo župnišče pretesno, so pokojnika prenesli v ranem jutru na dan pogreba v farno cerkev. Zgodaj so začeli prihajati šmihelčani in drugi pogrebci, da se poslovijo od njega in ga zadnjič vidijo skozi okence krste. Zbrala se je vsa fara, od šolskih otrok do starčkov in starih mamic, mladina, zastopniki oblasti, zastopniki naših narodnih organizacij, na stotine vozov je bilo po šmihelu nastavljenih, ki so pripeljali žalujoče znance pokojnega iz vseh krajev južne Koroške. Številni zastopstvi sta poslali tudi fari Železna Kapla ter št. Jakob v R., kjer je pokojni v prvih letih kaplano-

val. Izmed slovenske duhovščine pa so manjkali le tisti gospodje, ki so bili po boleznih zadržani, njegov osebni prijatelj Čebul pa je bil ravno v tem času s svojimi farani na romanju v Lurdu.

Točno ob deseti uri so pričeli žalni obredi z Libero, med katero so ostali drugi duhovniki maševali. Svečano sv. mašo pa je opravil škofov zastopnik g. kanonik Aleš Zechner, ki je pred 25 leti pokojnega v Železni Kapli tudi vpeljal v dušnopastirsko delo. Po evangeliju je stopil g. kanonik na prižnico prostorne šmihelske cerkve ter govoril množici o delu in trpljenju pokojnega gospoda župnika Piceja. Ihtenje je zajelo vso cerkev, mogoče najmogočnejši dokaz, kako zelo je župnik Picej zrasel s šmihelsko faro, kako zelo je bilo srce te fare ranjeno.

### Življenje posvečeno delu in žrtvam

Življenjska pot ga je vodila od posvečenja v celovski stolnici na praznik sv. Petra in Pavla leta 1933 v Železno Kaplo za pet let, nato v št. Jakob v Rožu za dve leti; potem je šel kot provizor na Brdo pri Šmohorju in končno leta 1940 je nasledil pokojnega župnika Jožefom Vintarja v šmihelu. V razburkanih letih 1941 do 1945 je moral tudi on zapustiti faro, poskusiti ječo in tujino. Dobro se še spominjam nedeljo, ko je jeseni 1945 zopet stal na prižnici šmihelske cerkve. Tudi tedaj so farani jokali, ko jih je njih pastir po vrtnitvi v domovino zopet pozdravil v slovenskem jeziku in jim govoril, da Bog ne pozna maščevanja, kajti On je Bog ljubezni in odpuščenja. Ob župnikovi vrtnitvi je bila tedaj cerkev nabito polna, tokrat ob njegovem pogrebu pa bi se napolnila dva in trikrat, da bi zajela vse žalujoče pogrebce. Po opravljeni sveti daritvi se je žalni sprevod razporedil po poti, po kateri je župnik tolikokrat nosil Najsvetejši v procesiji. Nad dva tisoč ljudi je bilo

## NA SLEDOVIH slovenskih pradedov

(Nadaljevanje)

Neštevilna slovenska krajevna imena, nazivi gora in rek, ki so se ohranili do današnjega dne, čeprav v pogosto zelo spremenjeni obliki, ne govore za redko naselitev.

Med Nemci je razširjeno mnenje, da so Slovenci bili miroljuben narod, ko so kljub svojem velikem številu (tako piše nedavno umrli nižjeavstrijski deželni arhivar Max Vancsa) igrali podrejeno vlogo ter so jih prav zaradi njihove pomanjkljive vojaške organizacije najprej podjarmili Avari in nato Bavarci. Vendar je resnica, da so tudi Slovenci imeli svojo junaško dobo, ko so skozi alpske doline vdrli v Norik in tam z vojaško silo zavzeli romansko-keltska mesta ter nato bili težke boje z Langobardi in Bavarci. V tej dobi je nastalo zgodnje-slovensko naseljeno področje, ko sega od

v sprevodu, vsa šola, okoli 70 duhovnikov je pelo žalne pesmi, ojačeni domači zbor je prepeval žalostinke. Preresljivo je bilo videti, da so se v pevski zbor vključili tudi pevci od drugod, da bi tako počastili pokojnega župnika.

### Počivaj v miru v domači zemlji

Ob odprtem grobu je spregovoril pliberski dekan g. prošt Lenart Trabesinger, ki se je uvodno spomnil težko prizadete Voglove družine, ki je v zadnjih petih letih zgubila že šestega člana. Govoril je o dušnopastirskem delu župnika Piceja in o njegovem prijateljskem sodelovanju pri vseh dekanjskih posvetovanjih. Tako kanonik Zechner kakor tudi prošt Trabesinger sta spregovorila tudi v nemškem jeziku. Na to je spregovoril v imenu Krščanske kulturne zveze prof. dr. Pavle Zabltnik, da se zahvali bivšemu predsedniku zveze za vso njegovo požrtvovalnost na kulturnem področju. Nato je govoril g. župan Woschank in v toplih besedah izrekel rajnemu vse priznanje občine in posebno naglasil, da g. župnik faranom ni stal ob strani le v verskih potrebah, temveč bil pomočnik tudi v svetnih zadevah. Direktor ljudske šole g. Loser pa je v svojem poslovnem govoru naglasil, da je verjetno le redkokje šola, na kateri bi vladala taka vzajemnost v učiteljskem zboru, kakor ravno v šmihelu. Bistven del tega učiteljskega zbora pa je bil župnik Picej.

Za vse veliko delo na narodnem polju se je pokojnemu zahvalil predsednik Narodnega sveta g. dr. Joško Tischler, ko je zahvali priključil še prošnjo: „Prosi pri Bogu za nas!“

Pevski zbor je odpel žalostinke „Blagor mu“ in „Nad zvezdami“, med mašo pa je pel žalne pesmi v latinskem jeziku pod vodstvom domačega pevovodje g. Miha Satjaka.

Domača zemlja naj bo pokojnemu župniku kraj počitka. Vsem težko prizadetim in vsej šmihelski fari pa naše iskreno sožalje.

Waldviertel na severu pa do Jadranskega morja na jugu, od Blatnega jezera na Vzhodu pa do Tirolske na zapadu. Toda njihova državna ureditev ni bila dorasla nevarnostim, posebno ko so se pojavili Madžari, kajti Slovenci so tako bili obkroženi od vseh strani od močnejših nasprotnikov. Občine so bile samostojne in so tvorile nekako državo v državi, samo v primeru nevarnosti so iz svoje srede volile skupne vojvode. Ta demokratična ureditev je bila primerna za mirne čase, ne pa za tedanje dobo trajnih vojn.

Ko se po porazu Madžarov na Leškem polju utrdila moč nemških vladarjev, so to začeli eno za drugo osvajati podonavske dežele in jih podeljevati v fevde svojim plemičem ali pa samostanom in škofom. Na ta način je pokrajina južno od Zwettendorfa.

skozi katero teče reka Perschling, prišla v posest škofov iz Passaua. Latinski dokumenti iz let 985-995 torej iz časa neposredno po nemški osvojitvi, pravijo, da je pokrajina ob reki Perschling naseljena po Čehih, ki „ondi obdelujejo zemljo“. Bili so to Čehi, ki so živeli srednj slovenskega naseljenega ozemlja in to se je nemškim menihom zdelo tako pomembno, da zasluži posebno omembo v listinah. Točen obseg čeških jezikovnih otokov na takrat slovenskem ozemlju južno od Drave ni znan. Tudi glede grobišč v Zwettendorfu bi bilo treba še ugotoviti, ali je to čisto slovensko grobišče, ali pa češko. Kar se najdenih novcev iz dobe kralja Boleslava II. tiče, pa je treba pripomniti, da je takrat bila Češko kraljestvo pomembna evropska sila in je njegov denar krožil po skoraj vsej Srednji Evropi. — Ta vsekakor zanimiva naloga še čaka slovensko arheologijo.

Mnoga krajevna imena na južni strani Donave pričajo o prisotnosti čeških naselbin, kot na primer Böheimkirchen, Perschling (Persnica), Mosletzberg, Pyhra (Pirhala), Schrabatz, Adletzberg, Podschall, Böhemerdorf pri Neuleugbach, Preuwitz (Preglica), Rekawinkel, imena hribov kot Biha-berg, Glockenitz itd. Tudi pri teh imenih je včasih težko ugotoviti ali so slovenskega ali češkega izvora, brez dvoma pa slovenskega. Znamenje, da so tu nekoč v miru živeli Slovenci in Čehi. Značilno je, da so za časa Karla Velikega Waldviertel imenovali „Böhmischer Wald“ ali kratko „Bohemia“, kar kaže na to, da so se Čehi razširili proti jugu in sprejeli vase Slovence, končno so se pa sami vtopili v nemštvo. Pa tudi bliž današnjega Sitenstetten na južni strani Donave, kažejo krajevna imena kot Begaimberg Behamöd, Behamhub itd. na češke jezikovne otoke.

Grobišče pri Zwettendorfu pa v vsakem primeru na novo in jasno dokazuje, da je krščanstvo med nižjeavstrijskimi Slovani že pred nemškim zavojevanjem pognalo krepke korenine in da je preživelo tudi dobo ogrske nadvlade. Povsod, posebno na vzhodu, so napredujoči Nemci naleteli na „moravske cerkve“, kot so jih sami nazivali, z lastnim slovenskim duhovništvom, ki je med domačim slovanskim prebivalstvom vzdrževalo krščansko vero in izročilo. Na tleh današnjega Dunaja, kjer so bili takrat naseljeni Slovenci, je baje obstajala celo bazilika.

Istočasno so se pa v odročnih gorskih dolinah poganske šege ohranile še dolgo časa in so jih nemške cerkvene oblasti z naravnost krutimi kaznimi zatirale. Tako so poganski Slovani še do 13. stoletja imeli navado, da so svoje mrličje sežigali na križiščih.

Več stoletij pod nemškim gospodstvom so se pa ohranile slovanske kmetijske mere kot za žito in mak, o takih nam poročajo še zgodovinski viri iz 15. stoletja. Kronist tedanje dobe Edm. Kampfner poroča, da so posodi za merjenje žita in maka pravitli „Korz“ (korec). Pridelovanje žita in maka je bilo takrat razširjeno na Nižjem Av-

(Konec na 8. strani)

FRAN ERJAVEC, Pariz:

189

## KOROŠKI SLOVENC

III. del.

I.

Toda vlada montanjarov je stala izprva na jako steklenih nogah, ker so imeli velike težave z organizacijo armade in s finančno krizo. Da bi si pridobili naklonjenost prebivalstva, so izvršili poleti l. 1793. revizijo ustave, ki je uvedla svobodo bogoslužja, popolno tiskovno in gospodarsko svobodo, politično demokracijo s splošno voilno pravico in je obljubila državljanom vsa pravna varstva ter jim priznavala celo pravico do vstaje, a provinca je zahtevala tudi federalistično državno ureditev, ki so jo pa pariški levičarji ogorčeno odklanjali. Toda jakobinci (zlasti pa še njih komunistično krilo, ki pa ni obstajalo iz delavcev, temveč po večini iz obubožanega malomeščanstva) z navedenimi ustavnimi svoboščinami sploh niso nikoli resno mislili in konvent je krenil že v avgustu na odkrita skrajna pota s poddržavljenjem velikega dela gospodarstva ter z vsemi neštetimi maksimiranji, revizijami itd. in spričo katerih so delavci enako trdo čutili levičarsko pest kot posedujoči sloji (prepevane so bile n. pr. vse delavške organizacije in stavke).

Na jesen se je montanjarska vlada že precej utrdila in tedaj so vrgli levičarji še zadnje krinke ter začeli z nečuvanim terorjem. Med njihovimi prvimi žrtvami je bila kraljica Marija Antonietta (giljotirana dne 16. X. 1793), za njo pa potem še vsi drugi, ki so jim bili količkaj sumljivi. Za izvajanje svojega režima so ustvarili ogromen birokratični aparat z brezkončnimi množinami odborov, komisij, nadzornikov, policajev, žandarjev, davkarjev, ječarjev, ovaduhov in slednjič še pravo oboroženo revolucionarno armado s topništvom, namenjeno zgolj za

nasilno izvajanje njihovih zakonov in ki so odločali o imetju, svobodi in življenju posameznikov. Znani francoski zgodovinar Gaxotte pravi, da zgodovina dotlej še ni poznala strašnejše oblasti v rokah večjih propalic. Zaprli so kratko in malo vse poslance, ki so se drznili protestirati proti njihovemu junijskem državnemu udaru, in jih deloma giljotinirali, a drugi žirondisti so se morali kot divje zveri skrivati pred jakobinskimi rablji. Tako je začela državljanska vojna divjati z vsemi svojimi grozotami.

Poživljeni jakobinci so se dobro zavedali, da tvorijo le neznatno manjšino, zato so se posluževali nepopisnih zverstev in giljotina je delovala noč in dan. Celo tiste, ki so se jim predajali brez odpora, so klali, obglavljali in utapljali v celih množicah. „Sovražnikom ljudstva“ so ropali vse vprek in vršili z naropanimi imetji nepopisno korupcijo in poneverbe. Vršili so najpodlejša bogoskrustva, rušili cerkve, polnili ječe, sodili sploh brez preiskav in zaslišanj prič, izdali oduren ukaz, da se razdenejo grobnice francoskih kraljev v St. Denisu, da se porušijo cela mesta do tal, uporna Vendeja pa uniči z ognjem in mečem. Že pozimi l. 1793-94. so začeli tudi z velikim nasilnim razkristjanjevanjem, ki so ga še podpihovali razni inozemski agenti. Prepovedali so najprej vse katoliške obrede izven cerkvá, nato pa dne 23. XI. odredili zaporo vseh cerkva. Dne 24. X. 1793. so uvedli tudi poseben „republikanski koledar“ in pričeli časovno štetje z dnevom uvedbe republike (22. IX. 1792.), preimenovali so mesce, odpravili tedne z nedeljami in uvedli mesto njih „dekade“.

Večina konventa je bila brezverska, toda razne „verske“ maškerade, ki jih je bila uvedla komuna, so uvidevnejši poslanci vendarle smatrali za politično napako. Sam Robespierre je odklanjal brezverski materializem enciklopedistov in proglašal popolno razkristjanjenje le za doktrino brezbožnih volterianskih bogatašev. Glede na to se

je konec pomladi l. 1794. zavzel za ustanovitev nekake „državne vere“ v „Najvišje Bitje“ s svojim lastnim teatralnim praznovanjem določenih „praznikov“ in konvent je sprejel tudi poseben katekizem za novo vero, dočim je komuna nadaljevala s svojimi „bogoslužnimi“ maškera-dami. Da bi proslavili „zmago modroslovja nad fanatizmom“, se je komuna polastila pariške katedrale Notre-Dame, ki so jo prekrstili v „tempelj Razuma“ in prirejali v njej svoje orgije. Podoben razkristjanjevalni val je zajel tudi podeželje, vendar ne povsod v enaki meri, povzročil pa seveda še globlji razkol ljudskih množic.

Medtem so začeli zavezniki že prodirati v Francijo, gospodarska kriza je postajala vedno bolj grozeča in armade so se nahajale v pravem razkroju. Bilo je očitno, da nameravajo zavezniki vzpostaviti stari režim, zato so napeli revolucionarji sedaj skrajna sredstva, da organizirajo zopet armade in vržejo vse sile v boj proti zunanjim sovražnikom. S splošno vojaško obveznostjo so dvignili armado na milijon mož, a počasnost in nesoglasja med zavezniki so dala Francozom dovolj časa, da so jo tudi dobro oborožili. Za armado in zmago so bili montanjarji pripravljene žrtvovati vse in v tem pogledu so našli tudi podporo velike večine naroda. Njeno poenotenje, organizacijo in preskrbo je vzorno izvedel zlasti vojni minister, genialni organizator Carnot, ki je usmerjal tudi vse vojne operacije, vzpostavil odlični generalni štab in kot prvi v Evropi uvedel splošno vojaško obveznost vseh za orožje sposobnih moških od 18. do 25. leta. Obnovljen je bil skoro ves poveljniški kader in obnovljena je bila tudi strožja disciplina, toda pri tem je obdržala še vedno značaj prave demokratične ljudske armade. S politično propagando, skrbstvom za invalide in za svoje vpoklicancev in s podobnimi sredstvi so znali navdušiti in poslati v boje res oboroženi narod.



## PODRAVLJE

Na veliko soboto je po dolgi in težki bolezni ljubeznivo oskrbovan po svojcih (ženi, hčerki in zetu) v Podravljah pri pd. Damiju večkrat previden s sv. zakramenti, mirno in vdano v Gospodu zaspal 76-letni g. *Tomaz Keuschig*, državni železničar v pokoju. Pokojnik je bil mnogo let vedno vzgledni in delavni cerkveni ključar, ki se je vselej rad udeleževal sej farnega sveta, dokler mu je zdravje dopuščalo.

Več ko 10 let je tudi vsako nedeljo in vsak praznik v podravljanski podružnici izvajal čin pobiranja cerkvenih kolekt. Vse življenje je bil v mišljenju, govorjenju, življenju in delu vzoren katoličan pred Bogom, Cerkvijo in pred ljudmi. Ravnal se je vse svoje žive dni po geslu sv. Benedikta „Moli in delaj!“ Zato je tudi vedno rad in prav delal pri upravi svojega od očeta podedovanega doma, kar ni bilo lahko, ko je moral poleg tega svojčas vršiti tudi nemale dolžnosti železniškega uslužbenca na podravljanskem kolodvoru. Pri hudi bolezni je iskal pomoči ne le pri domačem zdravniku, temveč tudi v bolnicah. A za stalno ozdravljenje ni bilo zdravill!

Nedogledno velika množica ga je na velikonočni ponedeljek spremljala na časni počitek na podružnično pokopališče v Podravljah. V obeh jezikih mu je dušni pastir izkazal v cerkvi in na grobu zahvalo in zadnjo čast, cerkveni pevski zbor mu je pa zapel več kitic pogrebne pesmi v slovo. Zalovanje za njim imajo zlasti brat in sestra v Celovcu ter hči-naslednica z možem in družino ter še posebno sin *Tomej*, železničar v Avstraliji. — Damej, večni ti mir!

## SELE

## Božjeropni vlom

Precej daleč po Rožu in Podjuni je že poznana ljuba cerkva na Sedlcih nad Šajdo, na meji selske in obirske fare. Posvečena Marijinemu Srcu, ima na oltarju kip iz Fatime. Nekajkrat na leto je tu sv. maša, v nedeljo po Marijinem Vnebovzetju se obhaja obletnica blagoslovitve z romarskim shodom. Tudi drugokrat radi romajo verniki k tej idilični gorski cerkvi, obkroženi od gozdov. V majniku opravljajo tam ljudje iz bližnjih hiš tudi šmarnice.

Na Vnebohod zgodaj zjutraj ali že prej ponoči pa je prišel na Sedlce nekdo s slabim namenom. Ubil je šipo v oknu, odprl od znotraj okno in se splazil v cerkvo. Tam je z železnim orodjem nasilno vlomil v močni oklopni nabiralnik in iz njega pokradel darovani denar. Koliko ga je bilo, se ne ve. Tudi vlomilec je še neznan. Vse prebivalstvo se zgraža nad tem božjeropnim dejanjem.

## ST. JANŽ V ROŽU.

## Rajni Stokarjevi Naniji v spomin

Globoka žalost je zajela šentjanž, ko se je raznesla vest, da je za vedno zatisnila oči Ana Bizjak, p. d. Stokarca v šentjanžu v Rožu. Dolga in mučna bolezen ji je skrajšala njeno zemeljsko pot. Iskala je lansko leto zadržilno pomoč v deželni bolnici, vrnila se je po več tednih skoraj ozdravljena domov. Vsi smo že imeli trdno upanje, da ji je Bog vendarle vrnil spet zdravje. Letos v marcu pa se je spet morala leči na bolniško posteljo. Zdravnik ji je dal nasvet, naj se poda še enkrat v bolnico. Štirinajst dni pred svojo smrtjo se je vendarle spet podala vanjo. Ni šla več z upanjem, da bi mogla še ozdraveti. Zaradi bolečin je zelo trpela in rekla je: Najraje bi ostala kar doma, da bi doma umrla. In res draga rajna „Ena se tebi je želja izpolnila, da truplo na domačem pokopališču leži.“ — Dan pred njeno smrtjo so jo pripeljali spet domov v domači kraj, ki ga je tako ljubila. Mogla je še v zadnjih njenih urah gledati svoje drage okoli njene postelje, se od njih posloviti. Dolga je bila ta njena zadnja noč. Ko je napočil dan in je sonce že stalo visoko na nebu in obsevalo njen dom, je mirno v Gospodu zaspala. Poslovila se je od nas v najlepšem letnem času, v majniku. In ko smo tako stali ob njej in prosili Boga za blagor njene duše, se nismo mogli sprijazniti z mislijo, da na tem mrtvaškem odru med rožami in venci leži Stokarjeva Nani. Njenega pogreba v nedeljo, 18. 5. se je udeležila velika množica znancev in prijateljev. Spremlili smo jo na njeno zadnji poti tja na šentjanško pokopališče med zelenim drevjem in dišečim cvetjem. Pogrebne obrede so vodil preč. g. dekan msgr. Hornböck ob asistenci domačega g. župnika, ki so ob odprtem grobu v lepih besedah orisali njeno zemeljsko pot, postavili so njeno življenje mnogim materam in ženam za vzgled.

Draga Stokarca! Marsikatero oko je postalo rošno, ko se je krsta z tvojimi zemelj-



## Pri nas na Koroškem

skimi ostanki nagnila v ta hladni grob, sonce je posevalo vanj, dokler ni objela zemlja tvoje truplo na vekomaj.

Rajna je bila verna žena in mati, rada je hodila v cerkev, rada je poslušala petje, ljubila je svojo domačo vas, svoje sosede in prijatelje. Njena zemeljska pot je bila sicer posuta bolj s trnjem kot z rožami, a je bila zmiraj veseliga srca. Prezgodaj je izgubila moža v vojni in sina Pepija, ostala ji je še edina tolažba njena hči in sestra Leni, ki sedaj bridko žalujeta za njo. Tudi nam, draga rajnica, ostaneš nepozabljena — neumrljiva.

Bog naj ti bo obilen plačnik.

## RADIŠE

V torek, dne 27. majnika, dopoldne se je zgodila huda nesreča. Sin našega uglednega župana je po opravljenem delu iskal v sosednem ribniku hladu. Prej razgret od hude vročine ni prenesel mrzle vode in verjetno ga je zadela kap. Tudi hitra pomoč ni mogla rešiti življenja mlademu Martinu Wieserju.

Na binkoštni ponedeljek je bil pri birni v Celovcu, v torek zjutraj pri sv. obhajilu v domači farni cerkvi, ob pol desetih dopoldne pa mrtev.

Teško prizadeti družini naše prisrčno sožalje.

## PODKRAJ PRI PLIBERKU

Dne 22. majnika je mati rešila svojemu lastnemu otroku življenje. 22-mesečni Siegfried je po nesreči padel iz okna prvega nadstropja hiše in materi, ki je stala ravno pred hišo, se je posrečilo, da je z rokami ujela sinčka in ga tako skoraj brez poškodb rešila.

## BAJTJE

## (Dve poroki)

Pravijo, da je sv. Anton Padovanski poseben zavetnik onim, ki bi radi stopili v zakonski stan. Ta svetnik je naš cerkveni patron. Pred njegovim oltarjem sta v nedeljo 18. maja popoldne sklenila zakonsko zvezo Marko Meležnik, zastopnik zavarovalnice, in Kristina Anderwald, strežnica, doma iz Spod. Borovlj v župniji Pečnica. Zenin je vojni invalid, v vojni je zgubil desno roko. Zdaj mu bo žena to izgubo bogato nadomestovala. Bog daj srečo!

Bajtiški cerkveni pevski zbor se je zadnje čase občutno zmanjšal, ker se je več pevcev in pevk preselilo v Borovlje. Dobro, da ljudsko petje vsa leta dobro uspeva. Na binkoštni ponedeljek pa je vendar pri božji službi zborna petje tako močno donelo po cerkvi, da tega še ne pomnimo. Nič čudno! Pel je namreč selski mešani pevski zbor in sicer pod vodstvom g. profesorja Kosa iz Trsta. To pa zaradi tega, ker sta pred oltarjem stala dva člana tega zbora: Jožef Kelih in Brigita Maurer kot ženin in nevesta. Pred svojim župnikom, ki ju je svojčas krstil, pred mladima pričama in mnogoštevilnimi svati sta si podelila sv. zakrament po dobri pripravi zglede mladosti.

## V idiličnih koticah naših Karavank

Gozdnato, divje romantično pobočje Karavank je nudilo ozadje mnogim pravljicam in pripovedkam. Strmo skalovje štrli v nebo nad prekrasnimi smrekovimi gozdiči, v katerih je toliko idiličnih koticov, kjer bi človek mogel zaslanjati svoje najlepše sanje. Ko sem tako nekega dne sedel na obronku Karlovce in upiral svoj pogled na prelepo Rožno dolino, me je v moji samoti nemalo presenetilo staro, toda še trdo človeče, ki je zbiralo suhljad. Stopil sem z njim v pogovor. Pripovedal mi je spomine iz svoje mladosti. Pravil mi je na primer, da so tam gori pod Zingarico nekoč vile prebivale. Stara mati mu je pripovedovala, da ji je njen mož o teh stvarih pravil, ker jih je bil na lastne oči videl. Prav nič nisem pokazal, da bi kaj dvomil o vsem tem. Poslušal sem starca in če ti je, dragi čitatelj, prav, ti ponovim, kar mi je stari možakar povedal.

Na malem griču tam zgoraj je stal nekoč grad in v temnih gozdovih »Ostrovce«, o kateri še danes narodna pesem ve kaj povedati, so nekoč prebivale vile — »žalikžene«. To so bila lepa ženska bitja

Nevesta je bila vneta članica dekliške marijanske kongregacije, ženin pa fantovske zveze, oba pa sta kot člana selskega prosvetnega društva mnogokrat sodelovala pri društvenih prireditvah, posebno še kot igralka na odru. Dobro vzgojena v domači družini in v mladinskih organizacijah bodela gotovo tudi na odru družinske skupnosti svoji vlogi kot mož in žena dobro igrala. Naj se v Čevhovem domu še pogosto glasi veselo petje in čez leta tudi otroški smeh!

Slovesnost Antonovega žeganja bomo obhajali v nedeljo 15. junija. Vabimo nanjo vse! Oni, ki bi radi dobili dobrega zakonskega druga ali zakonsko družico, naj si pridobijo naklonjenost sv. Antona z izdatnim darom v prid cerkvi, ki je potrebna marsikaterega popravila!

## KAMEN

## (Velik pevski nastop)

Samotni Kamen je minulo nedeljo nenedoma oživel. Od vsepovsod navlečene zastave so plapolale z drogov in razni napisi so škilili na prihajajoče. Še prej pa so se pojavili dvobarvni lepaki in kričaje vabili na pevski nastop. Človeška radovednost je v malo vas Kamenu prignala ob tej priložnosti precej ljudi. Eni so prišli peš, drugi pa z raznovrstnimi vozili. Tu pa tam si je kdo tešil žej s pijačo, vsi so pa željno pričakovali veliko presenečenje. Moderno opravljena dekleta ter fantje v športnih oblekah pa so se zanimali samo za veliki napis, ki je naznanjal ples.

Mene so zanimali nastopi pevskih zborov, ker sem poznal več pevcev iz nekaterih napovedanih skupin. Moram priznati, da pri poslušanju tega petja nisem imel nobenega pravega užitka. Razen nekaj izjem nisem prav nič posebnega nudili. Čeprav je bilo. Po prireditvi sem povprašal nekoliko stih ljudi, bi se pa vendarle morali nekoliko bolj potruditi, kajti vstopnina je bila precej visoka. Brez dvoma bi pa o prireditvi udeleženci odnesli mnogo boljši vtis, ako bi trije zbori sploh ne nastopili. Videti je bilo, da se za nastop niso zadostno pripravili in da so vse skupaj vzeli bolj za šalo. Po prireditvi sem povprašal nekoliko ljudi o njihovih vtisih, a so mi povedali približno isto.

Pač pa je bilo pri vsej stvari nekaj zelo značilnega. Velika večina pevcev so bili sinovi slovenskih staršev, (sedaj bi najbrž ne vedeli, kako bi se naj opredelili), pa niso znali zapeti niti ene same slovenske pesmi. To bi se spodobilo, kajti med poslušalci je bila tudi velika večina Slovencev.

Vsa stvar je potekala nekam leno, brez prave volje. Razgibalo se je šele, ko se je začel ples. Rajalji so pozno v noč. Plesalci so bili zelo dobre volje, še bolj pa „birt“, to je gostilničar na Kamenu, kateremu se je obraz kar sam smejal. To je bila najveselejša plat te nemške, a pravzaprav slovenske prireditve na Kamenu.

z dolgimi, zlatimi lasmi in dobrosrčnim, poštenim ljudem nadvse naklonjena. Marsikateremu revnemu dekletu ali pa poštenemu mlademu fantu so prinesla blagoslov in srečo.

V Podljubelju, prav ob cesti, je živela mlada, nadvse pridna kmetica. Noč in dan je sedela za kolovratom. Nekega dne pa je dobra vila prišla k njej in videč, kako je marljiva, ji je na kolovrat položila pest lepega, zlatega lanenega prediva ter dejala: »Povej mi, česa si želiš, izpolnila ti bom željo.« Ženska je odgovorila: »Želela bi si toliko platna, da bi vsi bili z njim preskrbljeni.« — »Tudaj le dalje predi«, je odgovorila vila, »samo nikdar se ne smeš zareči: «Oh, kdaj bo le tega konec...» Ženska je potem predla in predla in lanenega prediva ni hotelo biti konec. Ko pa je naenkrat v svoji nestrpnosti vzkliknila: »Oh, kdaj bo le tega konec«, je prediva v trenutku zmanjkalo.

Naslednje, kar mi je možak povedal, je bilo tole:

V Podgori se je taka žalikžena bila udinjala kot služkinja, to se pravi kot kmečka dekla. Ko so na pšenični njivi pr-

## Državna realna gimnazija za Slovence

## SPREJEMNI IZPITI

Sprejemni izpiti za prvi razred na Državni realni gimnaziji za Slovence so v ponedeljek, dne 7. julija 1958. Začetek je ob osmi uri.

Izpit obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šolske stopnje ljudske šole.

Prijave za izpit so lahko ustne v pisarni šole, Lerchenfeldgasse 22, drugo nadstropje ali pa pismene do 30. junija 1958. Pismeno vlogo je treba kolekovati z 6.—šil. Prijavi priložite rojstni list ter dokument o avstrijskem državljanstvu. Šolo, katero učenec ali učenka sedaj obiskuje, pa je treba naprositi, da pošlje popis učenca (Schülerbeschreibung) direktno na ravnateljstvo šole, Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22. Na dan izpita pa mora vsak učenec predložiti zadnje letno spričevalo, katero bo dobil 5. julija 1958.

Izpiti za višje razrede so v četrtek, dne 26. junija 1958. Glede dokumentov velja isto kakor za prvi razred. Ostale pogoje pa izveste ali ustno v šolski pisarni ali pa pismeno.

Ravnateljstvo  
Državne realne gimnazije za Slovence

## VABILO

na igro

## »MIKLOVA LIPA«

To je zgodovinska igra iz kapelskega kraja. Prireja jo Prosvetno društvo dne 5. junija 1958 v Čirkovčah pri Pliberku. Sodeluje libuški pevski zbor. Čisti dobiček je namenjen za nabavo zvonov pri Božjem grobu.

## SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 1. 6.: 07.30—07.35 Duhovni nagovor, 07.35—08.00 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 2. 6.: 14.00—14.45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za našo vas 18.40—18.55 15 minut s kvintetom bratov Avenikov. — TOREK, 3. 6.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Rdeče rumeno, zeleno. (Oddaja za motorizirane poslušalce). — SREDA, 4. 6.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. (Voščila). — ČETRTEK, 5. 6.: 07.30—08.00 Veseli zvoki. Igra tamburaški orkester SPD „Bilka“ iz Bilčovsa; pejejo: Selska dekleta, Miro Kernjak, Moški zbor pliberskega okrožja SPZ. — PETEK, 6. 6.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Iz cekra za štero. (Vseved iz Roža pripoveduje o obrtnikih, ki so hudobca ukanili). — SOBOTA, 7. 6.: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. (Voščila). 18.15—18.45 Trdi orehi. (Uganke za staro in mlado).

Poljedelski stroji, motorne kosilnice, stroji za setev, stroji za trošenje umetnih gnojil, grablje, obračalci za seno, Heuma-Sonnenrad-Universalmaschine, traktorji z vsemi nadomestnimi deli. Vse to vam dobavlja trdka



JOHAN  
LOMŠEK

Št. Lipš, Tihaja, p. Dobria ves

ve žitne bilke pognale, je šla in jih izruvala ter jih zopet posadila tako, da so koreninice šrtele iz prsti. Gospodar je to videl in dekletu službo odpovedal. Deklica je izginila, v jeseni pa so se tiste bilke razrastle v bujno klasje in rodile stotero sadov.

Ob Dravi leži domačija, kateri pravi jo »pri Krajovcu«. Semkaj je večkrat ob večerih, v polmraku v zadimljeni kuhinji, ko je ogenj vrgel svoje odseve po koteh in ko je kmetica ob njem pričela slanino ovretti, prišla skrivnostna, strah vzbujajoča postava in prosila za ocvirke. »Marinka, daj jih, Marinka, daj hrumpov«, je mrmrala in gorje kmetici, če ni brž ustrepla njeni želji.

Vprašal sem potem svojega znanca, če morda kaj iz francoskih časov ve povedati. Njegove male bistre oči so se zalesketale: »Oh, seveda, kaj ne bi vedel o Francozih. Za Rožance so bili takrat pisani časi. Spominjam se natanko, kako sem kot deset, dvanajstleten deček stal pred našo bajto in so Francozi prišli mimo. Svetle dukate so ponujali in jesti so prosili, toda nikdo si ni upal jim kaj dati. Vse smo namreč imeli zakopano in za-

(Konec na 5. strani)



## Cirkus Williams žanje uspehe na Koroškem

Minuli teden je razpel svoj velikanski šotor v Beljaku Cirkus Williams. Že iz Spittalja in Lienza je prišel dober glas o tej cirkuški skupini, zato je bilo 3500 sedežev pod plahto skoraj docela zasedenih. In kdor je bil tam, je videl res nekaj, kar se spleča videti. Največje presenečenje za vse pa je bil tat iz Bagdada, Borra. Mož, ki okrade vsakogar, kadar hoče in kar hoče. Če te vzame na piko, to pobere vse, kar imaš, ne da bi kaj opazil. Nič ne pomaga, če mu še tako na prste gledaš!

### Borra — pošteni fat

Pa bo kdo rekel, je pač spretnejakovič, toda če bi pravemu padel v roke, recimo policiji, bi mu že stopili na prste. Vprav za strokovnjake je izvedel Borra posebno predstavo. V dvorani v Landhaushofu so se minuli teden zbrali sami policijski uradniki, s policijskim direktorjem na čelu. Predvajal jim je razne načine žepnih, hlačnih, torbičnih in drugačnih tatvin. Tatvina v tramvaju, tatvina v trgovini, uzmanje prstanov, draguljev in podobno, vse to je lepo nazorno pokazal. Nato je povabil nekaj posebno izkušenih policijskih uradnikov in jim dokazal, da njegovemu „teoretičnemu“ znanju odgovarja tudi praktično. Med tem ko se je razgovarjal z njimi, jim je obral vse žepne. Še taka pažnja ni nič pomagala.

Za zaključek je zanimivi mož še povedal, kako je prišel do tega svojega poklica. Po rodu je Srb (celovski časopisi so to pozabili omeniti). Že kot deček je doma pomagal očetu, ki je imel dobro upeljano trgovino, loviti uzmoviče. To je bila njegova prva šola.

S petnajstim letom pa ga je zamikal širni svet. Pobeignil je od doma in se pridružil nekemu potujočemu cirkusu. Bil je bolj majhen cirkus in je hodil od vasi do vasi. Tam je Borra začel izkoriščati izkušnje, ki si je dobil v očetovi trgovini in sam — kratki. Seveda je vse pokradeno blago pošteno vračal. Vendar oče ni hotel ničesar več slišati o simu, ki je, namesto da bi se posvetil poštenu trgovini, postal poklicen tat.

Ščasoma se je še bolj izuril in postal tako slaven, da je nekaj let pred drugo svetovno vojno bil povabljen na jugoslovanski kraljevski dvor, da tam razkaže svoje spretnosti. Kralj in njegovi dvorjani so ga bajle zelo, zelo pozorno opazovali. Dobil je kot pohvalo celo lepo medaljo in od takrat so mu časopisi dali naslov „Kralj tatov“. Kralj je končno kralj in tako se je končno tudi Borrov oče potolažil in sin Borra je zopet smel v rodno hišo na dopust ali na obisk.

Neki šef policije v Švici mu je pred leti ponudil, da stopi v policijsko službo — ne kot tat, ampak kot instruktor. Toda Borra je odklonil, rekoč, da kot poklicni tat več zasluži. Pred navadnimi tatovi ima pa še to prednost, da s svojo „obrto“ dobro živi, obenem pa je gotov, da ne bo prišel nikoli v „čeho“, kajti kar ukrade, vse pošteno vr-

(Nadaljevanje s 4. strani)

zidano po kletih in če bi le enemu kaj pokazali, bi drugi planili po vsem in nam vse pobrali.

V vsej dolini niste takrat mogli najti niti enega za boj sposobnega moškega, le ženske in otroci so ostali doma. Puškarji iz Borovelj in sosednjih vasi so se na splavni odpeljali do Maribora in še dalje, odkoder so potem bežali na Madžarsko. Drugi mlajši moški pa so pobegnili v hribe. Ti so se potem v »Hudičevem grabnu« borili proti Francozom. Tem je bila takrat tamkaj kaj slaba predla: v globoki divji soteski med štrlečimi skalnimi stenami so se naši fantje vgnezdili in streljali na Francoze, da je bilo veselje. Neki francoski general je bil baje tam padel. Več desetletij je počival v grobu ob cesti in spomenik na njem je mimosidno opozarjal nase. Pozneje so ga izkopali in prepeljali na Francosko. Takrat se Francozom ni posrečilo preko Ljubelja prodreti na kranjsko stran. Vrniti so se morali v dolino in šele po izredno težavnih stezah čez Vrtačo in Zeleznico jim je uspelo prekoračiti Karavanke. Nedaleč od Borovelj je ribnik, ki je precej globok in v njem, pravijo, leže francoski topovi. Ljudska govornica trdi nadalje, da je to »jezero« strašno globoko in je pod zemljo zvezano z Blejskim jezerom. Baje je v njem nekoč cela volovska vprega izginila in ostanke te vprege so našli potem na Blejskem jezeru.

ne. Tako potuje od mesta do mesta in ko zvečer zagore reflektorji pod velikimi šotorom, prinesejo v areno zlato skrinjico. On pa reče neko časovniško besedilo, ki ga nihče ne razume. Le tisti, ki znajo več jezikov, bodo zlahka razumeli: „Sezam, otvori se“. In potem pridejo na dan denarnice, ure, verižice, očala in še marsikaj, kar je pokradel med gledalci, med katere se je bil pomešal pred predstavo. Res mož, ki se ga spleča videti.

Posebna zanimivost je krasna skupina 30 plemenitih lipicanskih konj, ki jih je šef-dreser Petoletti izvežbal do velike popolnosti. Šest teh konj so pred kratkim dobili naravnost iz Lipice, rojstnega kraja lipican-

## Našim gospodinjam

### O temeljitem čiščenju

Pred večjimi prazniki gospodinja hišo temeljito očisti. Saj še ljudski pregovor ve povedati, kako se takih praznikov celo vsak kot razveseli. Tako temeljito čiščenje zahteva od gospodinjice več časa in več napora.

Kako in kje se bomo lotile tega neprijetnega, a zares potrebnega opravila. Pospravljanje se lotimo dovolj zgodaj. Začnimo pri podstrešju in nato nadaljujemo z zgornjimi sobami, nato morda klet in potem prostore, ki so v pritličju. Tudi posamezne prostore začenjamo snažiti zgoraj — na stropu, nato osnažimo stene, okna, luči in nazadnje tla. Če hočemo, da bomo pri snaženju naglo napredovale, pustimo vse drugo delo. Ne bomo isti dan prale ali likale; še skuhamo preje oz. pripravimo vsa živila, da jih bomo lahko naglo skuhalo. Tudi ne pospravljamo dveh prostorov nenaenkrat. Najbolje je, če moremo opravo (postelje, mize, stole) znesti na prsto, da se v sobi lahko gibljemo, da se tla dobro posuše.

Za dan temeljitega čiščenja se tudi primerno oblečemo. Ne bomo zlezle v najbolj strgano in najbolj umazano obleko. Seveda se bomo pokrile z ruto in si privezale predpasnik. Nohte na roki bomo zavarovale tako, da jih bomo pred delom potisnile glo-

cev. Je to vas v Slovenskem Primorju blizu Trsta in smo v našem listu o teh konjih že podrobneje pisali.

Sloni se postavljajo na glavo, plešejo po ritmu glasbe, krulijo, da gre skozi ušesa. Zelo lepa je tudi točka z golobi, kjer se drešura povezuje s simfonijo barv lepih ptičev. Klovni tekmujejo v smešnosti s skupino šimpanzov, tako da ne veš kdo je bolj opičji, ljudje ali opice.

Tigri, poniji, jahači, artisti na tleh in v zraku so na programu. Predalec bi nas zavedlo opisovanje vseh točk in končno noben opis ne more podati tega, kar lahko vidi oko. Zato si jih raje sami ogledite. Predstave v Beljaku so do petka, dne 30. vsak dan dvakrat, in istotako v Celovcu od sobote, 31. maja pa do torka, dne 3. maja 1958.

boko v milo, milo potem štiti pred umazanijo in pred preveliko porabo.

Vse stvari, ki jih rabimo pri čiščenju, je preje pripravimo. Tu imamo omelo za pajčevine in stene, metle, šteti za ribanje in mnogo cunj ter časopisni papir. Kjer imajo električne priprave, bodo uporabili te. Sesalec za prah (Staubsauger) je zelo praktičen in mnogostranski pripomoček pri čiščenju. Za opuščene trde ali parketne pode rabimo še žico (Stahlspäne) za odstranitev umazanije. Prav je, da vsak pod vsaj enkrat v letu poribamo z gorko vodo, v kateri je kak čistilni prašek. Ko se je pod na prepihu dobro posušil ga šele vnova vpustimo ali namažemo s pasto in sicer čisto tanko. Če je na podu preveč debela plast paste, se tla ne bodo lepo svetila. Medtem ko se pod suši pa lahko izprašimo opravo, modroce, ki jih imamo na prostem. Iztepemo prah z vseh strani in jih nato skrtamo s ščetjo. Opravo osvežimo s posebno tekočino (Möbolin) ali pa vsaj s petrolejem oz. brezbarvno pasto za pod. Ko se oprava posuši, jo osvetlimo z volneno krpo. Pri lasirani ali lakirani opravi moramo paziti, da je ne odrignemo. Vedno se poslužujemo milih — ne ostrih čistilnih sredstev.

Steklene predmete — kozarce, šipe itd čistimo zmeraj le, kadar ne sije nanje sonce,

## O kačah in kačjem piku

Med neskončno mnogimi bitji, s katerimi je ob ljudem ta svet, je približno 2500 vrst kač. Kdor se podrobneje bavi z življenjem kač, naleti na marsikatero zanimivost v anatomskega ustroju in v prilagoditvi naravi. Kačji trup je prevlečen z luskačo, ki jo naše domače kače osmukajo ponajveč v spomladnih in poletnih mesecih in jo nadomestijo z novo. Mi pravimo, kače se levijo. Pri kačah presenetni človeka predvsem gibljivost ličnih kosti in neverjetna raztegljivost gobca, ki je razcepljen daleč nazad. Zaradi tega lahko pogoltno kače dosti večje živali, kakor bi mislili, če gledamo gobčevo razo. V Aziji na primer lahko orjaške kače, ki živijo tam, pogoltno cele srnce. Kačji želodec izloča zelo učinkovite sokove, da lahko brez nadaljnjega prebavi kožo, parklje in celo zobe. Kačam se pa lahko večkrat pripeti, da najdejo svoj plen v nerednih presledkih. Zaradi tega je narava poskrbela, da lahko požrejo naenkrat velike kose in se postijo nato tudi več kot leto dni.

Glava ni posebno velika, je trikotne oblike in sploščena. V gobcu ima mnogo zob, ki so razvrščeni v šestih vrstah. Po dve vrsti zob najdemo v zgornji in spodnji čeljusti ter na nebu. Zobčki stalno rastejo in se tudi neprenehoma obnovljajo. Vsi zobje so drobni, krhki kot steklo, ostri kot igle in nazaj zapognjeni; tako ne more več pobegniti živalca, ki jo je kača zagrabila. S takimi zobmi kača tudi ne more plena razkosavati in ga zvečiti, ampak ga samo zagrabiti in zadržati. Prsnica jim manjka. S kroglastimi zgolbi so spojena s hrbtenico mnogoštevilna rebra, ki omogočajo kači plazjenje naprej in nazaj. Zaradi tega je trditve, da hodijo kače po rebrih, nekako upravičena. Oblika trupa zahteva nadalje mnogo mišic, ki potekajo vzdolž hrbta. Ker nimajo očesnih vek, kače ne zapirajo oči. Tiste, ki lovijo ponoči, imajo oči z navpičnimi zenicami, kakor mačke. Jezik ne služi kači samo kot zelo občutljiva „roka“, s katero vse tuje previdno otipa, ampak tudi kot visoko razviti vohalni organi. V dve nitki razklani jezik sprejema mikroskopsko majhne delce iz zraka, zemlje in iz vode.

Če potegne kača jezik nazaj v gobec, vloži konici razklanege jezika v dve majhni nožnici, ki sta na nebu. Ti nožnici sta silno občutljivi in posredujeta kači točno vonj in čut za neposredno okolico. Ker nimajo ušes, prestežejo z zelo občutljivo spodnjo platjo trupa vsak najmanjši tresljaj ali nihaj.

Dasi nimajo okončin, niso primitivna bitja, kakor so to črvi. Dihajo s pljuči, imajo srce s tremi

prekati, jetra z žolčnikom in ledvice. Približno tri četrtine kač se plodijo z jajci. Ostala četrtina skoti žive mladiče. Parijo se rade na sončnih krajih s tem, da se tesno ovijejo. V tem času ne pazijo na svojo okolico in jih tedaj zelo lahko ujamejo. Kačja jajca se ne drobijo kakor se ptičja, ampak so pergamenasta in lahko raztegljiva. Čas do izlezanja traja od 4 dni do več mesecev. V naših zmerno toplih krajih odlagajo kače svoja jajca v zgodnji pomladi. Mladiči pa izlezajo nato v avgustu ali septembru.

V splošnem je devet desetih kač ni nevarnih, če jih pustijo človeku na miru. V Evropi ni kače, ki bi človeka napadla ali ga celo zasledovala (brez povišanja). Kače, ki človeka napadajo, se nahajajo samo v izvenevropskih deželah. Zelo nevarne in strupene so kače naočarke (Brillenschlangen), ki so razširjene v Vzhodni Indiji, na otoku Javi in na južnem Kitajskem. Dosežejo dolžino en in pol metra do dva metra. Od ljudi, ki so jih pičile kače, jih umre 25 do 30 odstotkov, če niso bili pravočasno zdravljeni. Farmarje v severni in južni Ameriki silno ogrožajo kače klopotače (die Klapperschlangen), ki so dolge en do en in pol metra.

Kače delimo v strupene in nestrupene. Zanimivo je, da imajo pravzaprav vse kače zleze strupnice. Vse kače imajo to žlezo za proizvajanje strupa v zgornji čeljusti; strupenjače imajo vrh tega še dva votla zoba strupnika, s katerima vsakaj po svoji žrtvi. Skozi ta votla zoba se pcedi nato strup v ugodljalj.

Kačji pik spoznamo po dveh okroglih ranicah, ki sta vidni v koži po piku. Pri nestrupenih kačah pa ne teče strup skozi zoba strupnika, ampak se izlije iz žleze strupnice naravnost v žrelo kače, kjer se pomeša s slinami in se na ta način razredči. Čim se pomeša strup s slinami, izgubi svojo strupenost in nima potemtakem nobenih nevarnejših posledic.

Zobje strupniki so dolgi tri do pet mm, množina izbriganega strupa tehta ponajveč nič celih ena do nič celih petnajst gramov. Kačji strup je brez duha in okusa, je čist kakor voda ali pa zlatorumen. Dognali so, da kačji strup ni samo enostavna kemična tvarina, ampak da proizvajajo kače istočasno več strupov, ki deloma razkrajajo kri, deloma skepijo rdeča krvna telesa ali pa okvarjajo živčna središča. Kačji strup učinkuje samo, če prodre pod kožo ali v mišico. Posebno nevarne postane, če vsaka kača z zobom strupnikom naravnost v žilo. Kot že rečeno, razkrajajo strup kri, okvarjajo ožilje ali ohromi funkcije živcev.

ker sicer nastanejo madeži. Tudi ne smemo uporabljati vroče vode, kvečjemu mlačno. Zarnice umijemo s salmijakovo raztopino. Steklenice in kozarce, ki imajo robove napolnimo z vodo in vanjo spustimo jajčnih lupinic ali časopisnega papirja. Večkrat potresemo in pustimo stati en dan. Nato dobro oplaknemo in steklenice, ko so suhe zatakne s papirjem, da vanje ne pride prah.

Vso ropotijo, cunje, škatle, zanič čevlje, konjske komate itd. s podstrešja naložimo na gare ali v koš in zapeljimo kamor spada. Tega tudi čez sedem let ne bomo potrebovale. Vse preveč je šare po naših hišah. Odločno se je znebimo in ne žalujemo zanjo.

Okna snažimo s posebnimi čistili (Sidol, Schneewittle itd.) ali pa z mokro krpo in časopisnim papirjem. Tudi srnjakova koža je primerna.

Linolejeva tla čistimo samo z milo mlačno milnico. Vroča, močna čistila škodujejo. S čisto vodo linolej splaknemo, ga osušimo, suhega rahlo namažemo in čez eno uro osvetlimo.

Preproge obesimo na drogeve in jih na narobe strani iztepavamo. Tudi na sneg jih lahko položimo s kosmato stranjo in iztepavamo. Seveda jih moramo potem obesiti na drog, da se posuše. S sesalcem pa jih krtačimo in sesamo na obeh straneh.

Ko so prostori dobro očiščeni obesimo še sveže oprane zavese, sveža pregrinjala in prte. Takrat bomo šele poplačane za temeljiti trud, ko bo pred nami prenovljena soba, prenovljeno stanovanje.

Da se pri delu ne utrudimo preveč, upoštevajmo še tole: ne delati z upognjenim križem. Bolje je počepniti. Kadar kaj dvignemo, storimo to vzravnan, ne pa naprej sklonjene. Med delom si vzemimo 15 minut časa, sprostim ude, zaprimo oči, da si mišice odpočijejo. Po taki kratki pavzi bo delo spet lažje in izdatneje.

V naših krajih prideta v poštev v splošnem dve kači strupenjači, katerima moramo posvetiti posebno pažnjo, da ne utrpimo škode; to sta modras — (die Hornvipser) in gad — (die Kreuzotter).

Modras živi najraje na skalnatih, sončnih krajih. Na Koroškem ga najdemo pogosto v Podravju, na severnem pobočju Vrbskega jezera in v okolici Brež (Friesacha). Dolg je skoraj en meter; samec je daljši kot samica, nad gobcem nosi navzgor zavihan rog. Zgornja plat je svetlosiva, svetlorjava, opekastordeča, rumeno ali črnorjava in le redkokdaj črna. Vzdolž hrbta poteka rjav, siv ali temnočrn, vijugast trak, ki ga spremlja ob straneh temna podolžna črta. Na zaglavju samca se odraža črna risba v obliki lire, ki jo pri samici marsikdaj pogrešamo. Konica repa je na spodnji plati rdečkasta. Modras lovi miši, krte in kuščarje. Če piči, je njegov pik za otroke pogosto, za odrasle pa le včasih smrten.

Druga nič manj strupena kača je gad (die Kreuzotter), ki se rada zadržuje v močvirnatih krajih, v gozdu z redkimi drevesi, na pušči, na prodnatih krajih ter meliščih. Je svetlozelena, svetlosiva, rdečrjav ali črne barve. Na trupu vidimo temne, vijugaste črte, ki tvorijo na glavi nekaj Andrejev križ v obliki črke x. Samica je dolga do 75 cm, samec pa je vedno 10 do 15 cm krajši. Hrani se ponajveč s kuščarji in z mišmi, ki jih ujame tudi pod zemljo, ker se splazi v mišje luknje. Le redkokdaj se hrani z žabami. Ako preži gadu nevarnost, se zvije v klopčič, potegne glavo nazaj in skrivi vrat v obliki črke „s“, nato močno sikne in se bliskovito zažene na plen ali sovražnika, tudi do 30 cm daleč; zato je skrajna previdnost na mestu.

Mesto ugriza se vname in zateče. Temu kaj kmalu sledijo bljuvanje, krči in duševne motnje z nemirno — delirij. Kačji pik je treba takoj zdraviti, zdravniška pomoč je nujno potrebna, ker je s pikom mnogokrat združena smrtna nevarnost. O načinu zdravljenja kačjega pika pa prihodnjič.

Dr. G.

Z LETALOM STA ZLETELA V SMRT dva mlada švicarja iz Ditikona v Zürichu. Hotela sta za binokostne praznike napraviti letalski izlet v Avstrijo. Namerovala sta prvotno pristati na Dunaju, vendar sta zaradi slabega vremena morala spremeniti smer poleta. Ko sta poskušala pristati na letališču v Annabichlu, je njuno športno letalo iz višine nekako 70 m zaradi izgube hitrosti nenadoma strmoglavilo in se razbilo na nekem vrtu. Pilot Walter Vogel je bil na mestu mrtvev, drugi pilot Josef Frauknecht je bil težko ranjen in so ga odpeljali takoj v celovško deželno bolnico.

ODPRAVO PREPOVEDANIH OBMOČIJ ZA TUJCE v Združenih državah in v Rusiji je predlagala washingtonska vlada Sovjetski zvezi v posebni noti, pod pogojem, da slednja stori isto. Doslej Moskva na ta predlog, ki je bil stavljen že v novembru minulega leta, še ni odgovorila.



## Včasih je luštno b, lo

Da, včasih je luštno b'lo, zdaj pa ni več tako! Včasih smo vince pili, zdaj pa vodo.

Pa moram reči, da pravzaprav ni tako, vsaj kar se tiče pijače, kajti danes ima mladina več šilingov v žepu, kot pa smo jih imeli mi nekdanj. Morali smo biti bolj varčni, morali smo bolj „šparati“, zato se je svojčas popilo več vode kot dandanes. Ampak luštno pa je le bilo, posebno kar se tiče naše igre, pevske in tamburaške privredive, kakor pa ga ima današnja mladina. Žal je tega vsega kriv današnji moderni svet. Danes se mlad človek vsede na svoje motorno vozilo in hajdi na levo ali na desno iz vasi in ta zares „vražji voziček“ jih zavleče bogve kam. Velikokrat se zgodi, da v nedeljo popoldne ali zvečer ni nobenega fanta na vasi.

V mojih mladih letih pa je bilo vse drugače. Imeli smo nekateri sicer svoje „bici-keljne“, kot smo jih imenovali z nemškim imenom, vendar s temi nisi mogel zelo daleč priti. V zadnjih dvajsetih letih se je pač mnogo spremenilo in razvilo s čudovito naglico. In ker smo takrat imeli samo kolesa, smo se zato v prostem času držali bolj domače vasi.

Tako je bilo včasih! Zbirali smo se sredi vasi na nekem določenem kraju, — bodisi ob nedeljskih popoldnevih ali pa ob tihih poletnih večerih — in se pogovarjali o tem, kaj bomo počeli. Imenovali smo ta kraj „Jesenj kamen“ in tako mu pravijo še dandanes. Od tam smo se včasih podali k Gašperju ali pa k Tišlerju ali pa k našim dečvam pod okenca. Mnogo veselih uric smo preživeli v gostoljubni Pirmanovi hiši ob lepih zvokih tamburaških instrumentov. Marsikateri popotnik je obstal na cesti in poslušal lepi zvok bisernic in kontrašic. Bil je to močan instrumentalni zbor, saj nas je bilo osemnajst godcev. Kolikokrat smo se z njimi postavili na Tišlerjevem odru!

Imeli smo pa tudi dobro izurjen pevski zbor, ki je štel 24 članov. Z velikim veseljem smo hodili k pevskim vajah in pri marsikateri pevski privreditvi so poslušalci napolnili Tišlerjevo dvorano do zadnjega kotička. Razen tega smo pa gojili kvartet, pri katerem smo sodelovali mlajši fantje. Mnogo smo prepevali v toplih mirnih poletnih nočeh in z ubrano pesmijo razveselili srce marsikateremu dekletu; pa tudi starejši ljudje so nas radi poslušali.

Tako smo gojili naše prosvetno življenje in sčasoma se je naletelo, da je ta ali oni izmed nas dobil svojo ženkico in si s tem nakopal druge skrbi na glavo. Tone Micijo, Jozi Nanijo, jaz sem pa bil najmlajši in sem moral še čakati.

Prišla je potem vojna, ki je našemu društvu prizadejala smrtne rane. Tamburice v Pirmanovi hiši niso imele več prostora, požrl jih je nacizem in z njimi našega „Drojča“. Gostoljubna Pirmanova hiša pa mi bo za vedno ostala v lepem spominu.

Vse je vihar razdjal,  
narod pa je zmiraj ustal!

Št. Janž še živi! Naši vrli fantje in dekleta so pripomogli do tega, da se je marsikaj od tega, kar je bilo izgubljenega, zopet našlo.

Šentjanski Miha

## Pisalo pero je staro 150 let

Gotovo ne bi mislili, da je drobno jekleno pero, s katerim vsak dan pišete, že precej v letih. Prav letos obhaja svoj 150. rojstni dan. Prva jeklena peresa so izdelali prav v letu 1808. Bila so seveda mnogo bolj okorna kot današnja in izdelovali so jih z roko posebno izurjeni kovači. Prva jeklena peresa so stala od tri do deset tolarjev komad. Bila so predraga in zato je še dolgo let kraljevalo po šolah in pisarnah gosje pero. Na starih slikah lahko vidite pisarja, kako si z nožem ostri ali šili gosje pero. Ko je eno porabil, je moral steči na dvoirišče, ujeti kako gos in ji izpuliti pero.

S stroji, to je na industrijski način, je začel izdelovati peresa iz jekla neki Gillot v mestu Birmingham na Angleškem. To mesto je še danes sedež jeklarske industrije. K razširitvi rabe jeklenega peresa pa zelo mnogo pripomogel neki Perry, ki je izvedel važno izboljšavo, namreč luknjico, ki jo še danes vidite na sredi vsakega peresa. S tem je dosegel enakomeren dotok črnila pri pisanju.



## Za mladino in prosveto

### KAKO SEM SE NAUČIL pisati

Anglež Robert Louis Stewenson je eden izmed najbolj slavni pisateljev svetovne književnosti. Njegov pustolovski roman „Otok zakladov“ je izšel tudi v slovenščini. Pričujoči sestavek objavljamo v pouk našim mladim bralcem, prav posebno pa našim sotrudnikom, ki bodo v njem našli koristne namige za pisanje.

Vso mojo deško dobo in mladost so me imeli za lenuha ter s prstom kazali za meno: Glejte ga, postopača! Pa vendar sem zmerom imel svoje posebno delo; učil sem se namreč pisateljati. Zmerom sem imel po dve knjigi v žepu: eno sem prebral, v drugo sem zapisoval. Na prehodu sem si belil glavo, da bi našel prave besede za tisto, kar sem videl pred seboj; ko sem se pa usedel kraj ceste, sem bral ali pa sem imel v roki svinčnik in poceni zvezek in skušal opisati naravne pojave, ki sem jih videl pred seboj, ali pa sem skušal kovati okorne verze. Tako sem se ukvarjal z besedami. Kar sem pa pisal, ni imelo nobenega posebnega namena, pisal sem namenoma samo zaradi vaje. Ni mi bilo toliko do tega, da bi postal pisatelj (čeprav sem tudi to želel), prizadeval sem si pa na vso moč, da bi se naučil pisati. Mikalo me je, da bi se povzpел do dovršenosti, in kakor se uče drugi n. pr. rezljanja, tako sem se vadil jaz kakor za stavo, da bi dosegel zaželjeno dovršenost. Prvo, česar sem se lotil, so bili opisi; saj tisti, ki ima odprte oči, najde vedno kaj takega, kar je vredno, da se opiše, kraji in pokrajine so pa kar ena sama taka naloga, ki je nikoli ni konca. Trudil sem se pa tudi še drugače; kadar sem se sprehajal, sem si poživljal sprehode često z dramatskimi razgovori, v katerih sem nastopal v raznih vlogah; večkrat sem se tudi vadil tako, da sem si zapisoval razgovore po spominu.

Vse to je bilo brez dvoma kar dobro; pa čeprav bi bil te dnevnik rad ohranil, sem jih le vsakikrat kaj kmalu uničil, ker sem našel v njih zmerom le preveč bahavosti in lažnive ožtosti. Pa še iz drugega vzroka to ni bil najbolj uspešen način vadenja. Bilo je sicer koristno, naučil sem se pa pri tem (kolikor sem se sploh naučil) le podrejenih, neduhovnih elementov umetnosti, nekakih strokovnih spretnosti, da sem namreč znal odbrati bistvene poteze od nebi-

venih in jim najti prave izraze. Vse to pa bi bil nadarjen pisatelj našel že mimogrede. In še kot vaja je imelo to vežbanje hudo napako; zakaj ni mi moglo nuditi zgle-da za kakršnokoli veliko delo. Tako sem morebiti imel več koristi od skrivnega dela doma, za gotovo pa tudi več truda. Kadar koli sem namreč prebiral kako knjigo ali kak odstavek iz knjige, ki mi je bil posebno všeč zaradi svoje vsebine ali zaradi učinkovitosti, s katero jo je podal, in se je odlikoval bodisi po posebni notranji sili bodisi po posebno odličnem slogu, vselej sem se takoj usedel in poskusil sam posnemati prav to odlično posebnost. Ni se mi posrečilo, tega sem se zavedal; poskusil sem spet in spet, a se mi ni hotelo posrečiti in se mi ni; naposled sem po vsem tem neuspešnem prizadevanju vendarle dosegel nekaj spretnosti glede ritma, skladnosti, zgradbe in razporeditve posameznih delov. Tako sem, neutruđen kakor opica, posnema Hazlitta, Lamba, Wordswortha, Brownea, Defoeja, Hawthornea, Montaigneja, Baudelaireja in Obermanna. Spominjam se enega teh opičjih posnetkov z naslovom „Ničevost morale“ (The Vanity of Morals); končal naj bi se bil še z drugim delom „Ničevost znanja“ (Vanity of Knowledge); ker nisem imel ne pravosti ne znanja, sta bila ta naslova ustrezna; drugega dela se nisem nikoli lotil, prvega pa (kličem si ga v spomin kakor duha iz prahu in pepela) sem pisal nič manj kot trikrat.

Tako bi lahko govoril še ne vem kako dolgo o svojih spisih, pričenski od številnih svojih prezgodaj rojenih povesti pa prav do poznejših iger, ki nanje še mislim.

Taka je pot, naj ti je všeč ali ne, da se naučiš pisati; najsi sem kaj pridela ali ne, to je mojega prava pot. To je način (kolikor nam je znano), kako so se izobraževali sploh vsi književniki; to je vzrok, zakaj se naznanja in spremlja vsak književni

## Miška v razredu

Prijatelj in neločljiva pajdaša Muhec in Mirtej sta nekega dne vsa prepotena pritekla v šolo. Skrivnostno sta stikala glave, toda dolgo svoje tajne nista mogla prikriti sošolcem. Še preden zvonec naznani začetek prve učne ure, je že ves razred vedel, da sta oba pajdaša prinesla s seboj rjavo škaflo, v kateri je nekaj škrbaljalo in se premikalo. Na poti v šolo je namreč Mirtej denar, ki mu ga je dala mati, da so kupi nov zvezek, porabil za to, da je pri trgovcu s ptiči in malimi živalmi kupil belo miško, lepo, malo belo miško z rožnatim repkom in veseli mi rdečimi očmi. Sedaj jo je imel v škafli. Mirtej jo je zgovorno opisoval sošolcem, pokazati pa je ni hotel; pa saj so jo vsi slišali škrebļati v škafli.

„Pomislite samo,“ je nadaljeval Mirtej, „ko bom odprl pokrov in v hipu bo stekla.“

Pri tem je pa Mirtej pomenljivo naminil prijatelju Mihcu, s katerim sta se bila že prej dogovorila, da bosta miško spustila iz škafle med tretjo učno uro, pri računstvu, ker je nadučitelj, že sivi gospod Kodrič, ki je kratkoviden in na daljavo nič ne opazi, pa čeprav nosi debela očala.

To bo zabava, ko stari mož drobno miško, ki bo tekala po razredu, ne bo mogel vedeti, in si bo belil lase, čemu naenkrat tak nemir v razredu.

Prvi dve uri, pisanje in petje, sta mirno potekli. Oba falotka sta s svetohlinskima obrazoma sedela v klopi in se v srcu veselila na tretjo uro. Od časa do časa je eden ali drugi segel z roko pod klop, da se prepriča, ali je škafli še na mestu ter otipal, kako miš škrebļja v njej. Res je miška postajala nemirna in je brez uspeha poskušala s svojimi ostrimi zobki pregriziti lepenko.

Končno je le napočila to pot tako težko pričakovana računsko ura in nadučitelj Kodrič je že sedel pri katedru ter začel razlagati.

Tedaj dvigne Mihcu pokrov in miška, srečna, da je rešena svoje ozke ječe, je veselo poskočila in med klopmi stekla naravnost proti katedru. Otroci so jo takoj opazili in izbruhnil je krepak smeh. Učitelj je presenečeno pogledoval po razredu in zaman skušal ugotoviti, čemu naenkrat tak hrup. Miška, menda preplašena in zbegana zaradi nenedne svetlobe in glasnega smeha, se je zagnala na kateder in se plašno pritiskala k črnimliko, prav pred očmi kratkovidnega učitelja. Ta jo je seveda takoj opazil. Obraz se mu je zresnil, nato pa je previdno segel v žep ter privlekel iz njega nekaj krušnih drobtin, ki so mu brčkone ostale od zajtrka. Vzel jih je med kazalec in sredinec ter jih previdno pomolil miški pred nos. In glej, živalica je začela počasi zobati iz učiteljeve roke. Čez čas mu je zaupljivo zlezla v odprto dlan.

Sedaj je nadučitelj Kodrič strogo pogledal Mihca in Mirteja. Zardela sta do ušes in nista vedela kam bi gledala. Tedaj je spregovoril učitelj: „Sedaj pa vzemita to živalico, vidva nepridiprava. Zaprita jo nazaj v škaflo. Pa da ne bosta mislila, kako sta prebrisana, vedita, da sem vaju zjutraj opazil, ko sta stopila v trgovino in sem takoj zasumil, da imata že zopet kaj za bregom. Ko sta odšla, sem še jaz stopil k trgovcu in se pozanimal, kaj lepega sta kupila. Lahko bi kupila tudi kakega leva, kajne?“

Ves razred se je smejal, toda topot ne učitelju, ampak obema porednežema. Nikdar več nista prinesla v šolo bele miši.

## Salomonska sodba

V Zgodbah svetega pisma stare zaveze beremo zgodbo o dveh materah, ki sta se prepirali zaradi enega otroka. Prišli sta pred kralja Salomona, da razsodi njun spor. Prva žena je govorila:

„Ta žena in jaz sva živeli v isti hiši. Vsaka je imela svojega sina. Žena, ki je stanovala z menoj, je pa ponoči v spanju svojega sinčka poležala, tako da se je zadušil in umrl. Ko se je opolnoči zbudila, je opazila, kaj se je zgodilo. Tiho je vstala, vzela mojega živlega sina, meni pa podtaknila svojega mrtvega. Ko sem vstala, sem pri dnevi svetlobi spoznala, da mrtvi otrok ni moj sin.“

Druga žena pa je ugovarjala: „Ni res, kar praviš. Tvoj sin je mrtev, moj pa živi.“

Tako sta se ženi prepirali pred kraljem. Ta ju je nekaj časa poslušal, nato pa je ukazal prinesiti velik in ostro nabrušeni meč. Lakaji so njegovo naročilo takoj izpolnili. Nato pa je ukazal: „Presekajte otroka na dva dela in vsaki ženi dajte polovico.“

Tedaj pa je ena izmed žen zavpila: „Prosimo te mogočni kralj, daj celega otroka tej ženi, naj ima raje ona živlega otroka. Ljubše mi je, da je otrok pri njej živ, kot da ga umoriš. Kralj pa je vztrajal rekoč: Vsaki polovico in tako bo vsaka dobila enak del. Druga žena je res vztrajala: Naj ne bo ne moj, ne tvoj, ampak naj se razdeli.“

Tedaj je kralj znova spregovoril: „Daj živlega otroka ženi, ki ni hotela, da bi ga umoril. Ta je njegova prava mati.“

To je bil izrek pravimo o solomonski pravičnosti. Solomon, kralj Judov, je bil velik pesnik in modrijan. Hotel je ženi pomiriti obenem pa pravično odločiti spor. Dobro je poznal materino srce. Vedel je, da prava mati da vse za svojega otroka, doprinese vsako žrtev, da mu ohrani življenje ter mu pripomore do sreče.

Prepogosto žrtev naših staršev sprejemamo kot samoumevno stvar. Prizadevajmo si, da jim bomo za njihove dobrote hvaležni. Največje veselje pa jim storimo s pridnim delom in poštenim življenjem.

preporod s tem, da segajo ljudje po starejših, pa zato manj obrabljenih zgledih. Mor-da mi kdo poreče: Pa saj to vendar ni pot k izvirnosti! Nihče ne more biti bolj izvir-nen kot Montaigne, nihče ne more biti manj podoben Ciceronu kot on; in vendar ga ni strokovnjaka, ki bi ne videl, kako se je Montaigne svoj čas trudil posnemati Ci-cerona. Celo Shakespeare, pravi književni kralj, je prišel naravnost iz šole posnema-nja. Le po šolanju lahko pričakujemo do-brnih pisateljev; in malone brez izjeme je bila kaka šola (kaka književna struja), iz katere so izšli pisatelji velikani, ti izjemni, vse zakone prezirajoči prevratniki. Toda nič se nam ni treba čuditi zaradi tega, če si stvar dobro ogledamo. Preden more uče-nec vedeti, kaj mu je najbolj všeč, mora prej poskusiti vse, kar je mogoče; preden si more izbrati in rabiti primeren način iz-ražanja, se mora že poprej dolgo vaditi v raznih književnih tonovnih načinih; in šele po letih takega vežbanja se more naposled mirno usteči k delu in z zavestjo, da kar cel roj besed prileti na poziv, da kar cele vrste besednih rekel hkrati čakajo na nje-govo migljaj, in da tudi sam vé, kaj hoče, in da to, kar hoče (do določenih ozkih mej človeške zmožnosti) tudi zmore.

To je pa glavna stvar pri posnemanju, da se sveti pri vsem tem daleč izza vsega tega, kar je učenec dosegel: njegov nedosegljivi vzor. Naj poskuša, kakor hoče, do-bro vé, da mu ne bo uspelo; to je že pra-star in praresničen izrek, da je neuspeh edina pot, prava široka cesta k uspehu. Mor-al sem biti prav posebno pripraven za uče-nje; zakaj bistrovidno sem zavrgel svoje lastne izdelke. Res, da sem jih delal z ve-seljem; ko so pa bili dovršeni, sem vendar-le lahko spoznal, da so bili malo prida. In zategadelj sem jih tudi prijateljem le red-ko kdaj pokazal; prijatelje pa, ki sem si jih izbral za zaupne, sem dobro izbral; kajti bili so tako dobri, da so mi bili popolnoma odkriti. „Mašilo,“ je rekel eden. Drugi je pisal: „Ne morem razumeti, zakaj so tvoje lirične pesmi tako slabe.“ Pa saj boljših nisem mogel delati! Tretjič pa sem bil sam vzrok, da je bila zavrnitev še bolj resna; poslal sem namreč rokopiis neki reviji. Vr-nili so mi ga; in nisem bil niti iznenaden niti užaljen. Če spisa niso pregledali, kakor sem sumil (kot vsi začetniki), tedaj bi ne bilo dobro ponoviti poskusa; če so ga pa pregledali, potem se nisem še naučil pisati, in se moram še nadalje učiti in spoznavati življenje.

Robert Louis Stevenson



## P \* I \* S \* A \* N \* O \* \* B \* R \* A \* N \* J \* E

RABINDRANATH TAGORE :

## Mož, ki je pomotoma prišel v delavski paradiz

V zapuščini indijskega pšenika in modri-  
jana Rabindranatha Tagoreja, ki je leta 1913  
dobil za svoje knjižno delo Nobelovo na-  
grado, so našli tudi vrsto prilik in kratkih  
zgodb, v katerih je Tagore bral levite svoje-  
mu času. Podajamo eno našim bralcem.

Na zgolj uporabnostno vrednost reči na  
svetu naš mož ni nikdar prav verjel, v glav-  
nem zato, ker mu ni bilo nikdar treba o-  
pravljati kako obče koristno delo. Zato si  
pa je privoščil vse sorte norčije, ki so mu  
pač padle na misel. Tako je na primer iz-  
deloval majhne kipe — moške, ženske,  
gradove, krasne reči iz žgane gline, ki jih  
je potem posejal z morskimi biseri. Tudi  
slikal je. Tako je zabijal svoj čas z rečmi,  
ki so bile docela brez koristi in za nobeno  
rabo. Ljudje so se norčevali iz njega. Več-  
krat je obljubil, da bo svoje muhavosti  
ukrotil, toda vedno so ostale v njem kot  
žerjavica pod pepelom.

So na svetu mladeniči, ki le redkokdaj  
odprejo šolske knjige, pa kljub temu opravi-  
tijo svoje izpite. Nekaj podobnega se je  
zgodilo tudi z našim človekom. Čeprav je  
svoje zemsko življenje zapravljal z brezko-  
ristnimi rečmi, so se mu po smrti vendarle  
odprla vrata nebes. Toda tudi v nebesih  
gre včasih kaj narobe. Tako se je zgodilo,  
da se je sel iz vsemirja, ki je vzel našega  
moža pod svoja krila, zmotil in mu odkal-  
jal mesto v delavskem paradizu.

V tem paradizu lahko najdete vse, ra-  
zen lenobe. Možje pravijo tam: „Ljubi  
Bog! Ne smemo izgubiti niti trenutka!“ In  
ženske šepetajo: „Naprej, naprej, čas hiti!“  
Vsi pa kličejo kot v zboru: „Čas je zlato!  
Imamo polne roke dela in izkoristiti mo-  
ramo sleherno minuto!“ tožijo, vendar so  
obenem neizmerno srečni.

Za novodošleca, ki je vse svoje življenje  
na zemlji prebil tako, da ni opravil niti  
enega koristnega dela, delavski paradiz oči-  
vidno ni bil primeren kraj. Zamišljen je  
pohajal po potih in se zaletaval v ljudi, ki  
so hiteli mimo njega. Šel je in se zleknil na  
zelenem travniku ali ob bregu brčnega po-  
toka, da si odpočije. Ta pogled je pri mar-  
ljivih kmetih zbudil nevoljo in možu so  
očitali lenobo. Vselej in povsod je bil dru-  
gim napoti.

Neko marljivo dekle je vsak dan prihaja-  
lo k molčecemu potoku (kajti v delavskih  
nebesih niti potoki ne tratijo časa in moči  
s šumljanjem), da bi napolnila svoje vrče.  
Gibi dekleta so bili podobni potezam izur-  
jene umetnice na strunah harfe. Njeni las-  
je so bili počesani, vendar brez posebne  
pažnje. Radovedni kodrči so ji silili prek  
čela in radovedno kukali v temni čudež  
njenih oči.

Pohajatelj je stal ob potoku in podobno  
kot princeso ob pogledu na berača prevza-  
me usmiljenje, tako je nebeško deklico ob  
pogledu na tega moža prevzelo sočutje.

„Hej,“ je zaskrbljeno vzkliknila. „Ti pa  
najbrž nimaš dela.“

„Dela,“ je vzdihnil mož. „Nimam niti  
trenutka časa za delo.“

„Dekle ni razumelo njegovih besed in zato  
je dejala: „Poskrbela ti bom zaposlitev, če  
hočeš.“

„Dekle pri molčecem potočku!“ je vzklik-  
nil mož, „ves čas sem čakal samo na to, da  
bi mogel sprejeti kako delo iz tvojih rok.“

„Kakšno delo bi hotel?“ ga je vprašalo  
dekletje.

„Daj mi enega izmed tvojih vrčev, ki ga  
lahko pogrešiš.“

„Vrč?“ je vprašalo dekletje. „Ali hočeš za-  
jemati vodo iz potoka?“

„Ne. Poslikal bom tvoj vrč s podobami.“

Dekletje je postalo nevoljno. „Podobe? Za-  
res ne morem zapravljalati časa s človekom  
kot si ti. Odhajam.“ In odbrzela je.

Toda kako je mogel zelo zaposlen človek  
premagati moža, ki je lahko zapravljal svoj  
čas? Vsak dan sta se srečevala in vsak dan  
je mož dekletu dejal znova: „Dekle ob mol-  
čecem potočku, daj mi enega izmed tvojih  
glinastih vrčev. Poslikal ga bom s podoba-  
mi.“

Končno je dekletje popustilo in mu dalo  
enega izmed svojih vrčev.

Mož je začel slikati. Črta je sledila črti  
in na ploskve je polagal s čopičem barve.

Ko je končal svoje delo, je dekletje dvigni-  
lo vrč in ga v zadregi ogledovalo. Z dvigni-  
jenimi obrvmi ga je vprašala: „Kaj pomenijo  
te črte in barvne ploskve. Kakšen je njihov  
namen.“

Mož se je zasmeljal. „Nič, nič. Podobam  
ni treba imeti ne smisla in ne namena.“

Dekletje je vzelo svoj vrč in odšlo. Ko pa je  
prišla domov, pa je vrč spravila in ko je  
nihče ni videl, ga je postavila proti luči, ga  
vrtela ter si ogledovala podobo od vseh  
strani. Ponoči je skrivaj vstala iz postelje,  
si prižgala svetilko in molče gledala podo-  
bo. Prvikrat v življenju je videla nekaj, kar  
ni imelo nobenega smisla in namena.

Ko se je naslednji dan odpravljala k po-  
toku, so bile njene urne noge nekoliko  
manj hitre, kot poprej. Izgledalo je, kot da  
se je v njej zbudil čut za nekaj novega, za  
nekaj, kar ni imelo nobenega smisla in na-  
mena.

Videla je slikarja, ki je stal ob potoku in  
ga zmedena vprašala:

„Kaj hočeš od mene?“

„Se več dela iz tvojih rok!“

„Kakšno delo bi želel imeti?“

„Dovolj mi, da izdelam pisan trak za tvo-

je lase.“

„In čemu naj služi ta trak?“

„Ničemur!“

Nastali so trakovi, ki so se bleščali v bo-  
gastvu barv. Zelo zaposlena deklica iz de-  
lavskega paradiza je vsak dan porabila  
mnogo časa, da si je ovila prek svojih las  
barvasti trak. Brez haska so teklo minute.  
Marsikatero delo ni bilo opravljeno.

In potem so v delavskem paradizu začeli  
eden za drugim zanemarjati delo. Mnogi,  
ki so prej marljivo delali, so se začeli ukvar-  
jati z nesmiselnimi rečmi kot slikanje in  
klesanje kipov.

Starešin se je polotil strah in sklicali so  
zborovanje. Vsi so se strinjali v tem, da se  
doslej še ni pripetilo kaj takega v zgodovi-  
ni delavskega paradiza.

Sel iz vsemirja je prihitel in se poklonil  
pred starešinami. Priznal je: „Privedel sem

LIAN O' FLAHERTY:

## R · O · J · S · T · V · O

Mlada krava je stala na gričku sredi niz-  
kega kamnitega obzidja, za katerim so če-  
peli možje. Previdno so pogledovali nanjo  
skozi odprtine med rahlo zloženimi kam-  
ni, opazovali njene okrogle boke, počasi  
mahajoč rep, dvignjeno glavo in zdrzajoča  
se ušesa, ki so živčno poslušala.

Rahli drgeti so ji spreletavali boke, ka-  
kor da se v nji nekaj giblje.

Njeno rdeče telo je bilo videti rjavo v  
temi. Zeleno sočno polje se je bledilo pod  
odejo lahne megle. Čeprav je vladalo mr-  
tvo brezvetrije, je bilo vendar slišati v zraku  
rahlo mrmranje. Mrmranje morja se je lo-  
čilo od nežnega šepeta nešteti travnih ste-  
belc, ki so se ljubeče iztezala proti padajo-  
či rosi.

Nekje daleč na pobočju sinjega griča, ki  
se je dvigal proti vzhodu, je zavpil kljunač,  
ki ga je bilo ustrašilo udarjanje konjske  
podkve po kamnu.

Telesa mož so se nerazločno risala v temi.  
Njihovi mrzli, trdi kmečki obrazi so bili  
zdaj nekam prijazni. Vsakdo le-teh, ki so  
tam bedeli, skriti drug pred drugim v temi,  
je v svoji duši občutil sočutje in ljubezen,  
kakršnih bi ga bilo sram podnevi, v vsak-  
danjih človeških odnosih. Mlad fant je se-  
del ob zidu in z razprtimi ustnicami, začu-  
tleno strmel v stran, v temo. Starec blešče-  
čih oči in nagubanih rok, ki je klečal na  
enem kolenu in se krčevito oprijemal koni-  
častega kamna, je nekaj mrmral. Krava je  
bila njegova. Možakar s črno brado se je  
zgrbljeno priplazil k starcu in mu jel šepetati  
na uho. Vsi so poslušali.

„Pred zoro ne bo nič,“ je rekel.

„Nesmisel!“ je odvrnil starec. „Prišlo bo  
s plimo.“

V trenutku, ko se je Barbicane izkrcal,  
ga je prišlo pozdravit vseh 3000 prebival-  
cev Tampa-Towna; to počastitev so mu bi-  
li pač dolžni, saj jih je s svojo izbiro močno  
odlikoval. Sprejeli so ga s silnimi, navduše-  
nimi vzkliki; toda Barbicane se je burne-  
mu pozdravljanju izmuznil, odšel v hotel  
„Franklin“ in ni hotel sprejeti nikogar. Za  
poklic slavnega moža očitno ni bil ustvar-  
jen.

Drugi dan, 22. oktobra so peketai pod  
njegovimi okni krepki in iskri španski ko-  
njički.

Toda namesto štirih jih je bilo kar pet-  
deset, z jezdec. Barbicane je prišel v sprem-  
stvu svojih treh tovarišev iz hiše in se je ves  
začuden znašel sredi konjeniškega odreda.  
Opazil je tudi, da je vsak vojak oborožen s  
karabinko in da ima tudi za sedlom zatak-  
njene samokrese. Mlad Floridčan mu je ta-  
koj pojasnil, čemu oborožena sila.

— Gospod tu lahko naletimo na Seminol-  
ce.

— Kakšne Seminolce?

— To je plemo divjakov, ki se klatijo po  
tukajšnjih prerijah, pa se nam je zdelo pa-  
metno, da vam damo vojaško spremstvo.

— Smešno, je dejal J. T. Maston in zaja-  
hal konja.

— Navsezadnje, je odvrnil vojak, je res  
bolj varno tako.

— Gospodje, je rekel Barbicane, res sem  
hvalečen za vašo skrb, sedaj pa na pot.

človeka, ki ne spada v delavski paradiz. On  
je vsega kriv.“

Poklicali so moža predse. Ko je prišel, z  
lagodnim korakom, oblečen v svoja fanta-  
stična oblačila, z nežnimi čopiči in pisanimi  
barvami, so vsi takoj spoznali, da ta človek  
ne spada v delavski paradiz.

„To ni pravi kraj zate!“ mu je dejal  
predsednik s strogim glasom. „Moraš oditi  
od tod.“

Mož je olajšano vzdihnil in segel je po  
svojih čopičih in barvah. Ko pa je nameril  
svoj korak proti izhodu, je pridrobilo k  
njemu dekletje od molčечеlega potočka in  
vzkliknilo: „Počakaj še trenutek. Pojdem s  
teboj!“

Starešinam je od presenečenja zaprlo sa-  
po. Nikdar se še ni kaj takega zgodilo, ne-  
kaj, kar ni imelo nobenega smisla in name-  
na.

„Kakor sam veš, rdeči Michael! Toda pri  
prvem teličku se krave boje noči. Vsaj tako  
mi je ostalo v spominu.“

„Nekaj resnice je v tem,“ je šepetal mo-  
žiček z športno čepico, ki je čepel na petah.  
„Tišina!“ je rekel starec.

Vsi so poslušali. Krava se je zganila. Ko  
se je premaknila, ji je zaškripalo v mišicah,  
ki so se napenjale pod njeno težo. Slišali  
so tudi, kako so ji skozi visoko blede travo  
švigetali parklji, ko jih je počasi vlekla za  
seboj. Dvignila je rep, metala glavo gor in  
doli ter si bičala odprte čeljusti z rumen-  
kastimi hrapavim jezikom.

„Zdaj bo kmalu,“ je rekel starec. „Legla  
bo v jamo pri mejniku iz kamenčkov.“

Krava se je ustavila vsa v drgetu. Izza  
mladega osatja je kakor strela priletel zajec;  
samo poskakujoči beli krog repka je izda-  
jal, kod dirja njegovo nevidno rjavo telo.  
Skočil je preko nekega nasipa in izginil.  
Prhajoč je krava povohala osatje. Potem so  
ji boki vtrepotali in krenila je proti kupi  
iz kamenčkov, ki ga je preraščal brsteč ši-  
pek. Tudi tega je ponjuhala. Potem je tru-  
dno zavzdihnila in se trikrat zavrtela okoli  
svoje osi, pokleknila, v strahu planila na  
noge in pri pričespet pokleknila. Nekaj tren-  
utkov je ostala tako, in se negotovo zibala  
na upognjenih sprednjih nogah, potem pa  
je z glasnim stokom ponižala svoje težke  
kolke in obležala na boku.

„Hal!“ je rekel starec in urno vstal. „Na-  
rava je močnejša od nočne teme. Zivali ču-  
tijo vpliv meseca, ko prihaja plima.“

Tudi v njegovih mišicah je zaškrtalo od  
starosti in revmatizma, ko je vstal.

„V starih ljudeh je zares velika modrost,“  
je dejal možiček v športni čepici in takisto  
vstal.

(Nadaljevanje na 8. strani)

JULES VERNE:

28

## Potovanje na Luna\*)

Pogodbo, napisano v dveh pravomočnih  
izvodih sta podpisala predsednik „Topni-  
škega kluba“ Barbicane in S. Murphison,  
ravnatelj tovarne Goldspring, ki sta oboje-  
stransko besedilo odobrila.

TRINAJSTO POGAVLJE

STONE'S HILL

Odkar so klubovci pri svoji izbiri črtali  
Texas, so začeli Amerikanci — ki znajo vsi  
brati — študirati zemljepis Floride. Še nik-  
dar niso knjigarnarji prodali toliko Bartra-  
movih „Potovanj po Floridi“, Romanovega  
„Prirodoslovja vzhodne in zapadne Flo-  
ride“, Villiamovega „Floridskega ozemlja“  
in Clelandovih „Nasadov sladkornega trsa  
v vzhodni Floridi“. Vsa ta dela je bilo tre-  
ba ponatisniti. Ljudje so kar noreli za nji-  
mi.

Barbicane pa je imel važnejše opravke  
kakor branje; deželo si je hotel sam ogleda-  
ti in zaznamovati kraj, kjer bo stal top. Za-  
to ni izgubil niti trenutka in je poslal zve-  
zdarni v Cambridgeu potreben denar za  
gradnjo orjaškega daljnogleda, s tvrdo  
Breadwill in Co v Albany pa se je pogodil  
za izdelavo izstrelka iz aluminija; potem je  
v družbi J. T. Mastona, majorja Elphisto-

na in ravnatelja tovarne Goldspring zupu-  
stil Baltimore. Drugi dan so naši štirje pot-  
niki dospeli v New Orleans. Tam so se ta-  
koj vkrkali na zvezno ladjo „Tampico“, ki  
jim jo je vlada dala na razpolago in ko so  
bili kotli zakurjeni, so bregovi Luiziane  
kmalu izginili v daljavi.

Vožnja ni bila dolga; dva dni pozneje je  
Tampico, ki je prevozil 480 milj, prispel  
do floridske obale. Že z morja je Barbicane  
opazil, da je zemlja nizka, ravna in po vsem  
videzu precej nerodovitna. Ko so obšli celo  
vrsto zalivov, natrpanih s školjkami in mor-  
skimi raki, je Tampico zavozil v zaliv Espi-  
ritu Santo. Ta zaliv se deli na dve podol-  
gasti luki; Tampa in Hillisboro; in skozi  
vhod te druge je zaplul naš parnik. Kmalu  
so se pokazali obrisi utrdbe Brooke in v  
morje štrleči topovi, nato se je izluščilo iz  
okolice samo mesto Tampa, ki dremlje na  
dnu majhnega naravnega pristanišča ob iz-  
livu reke Hillisboro in tam se je 22. okto-  
bra ob sedmih zvečer Tampico zasedral;  
potniki so se takoj izkrcali.

Ko je Barbicane začutil pod nogami flo-  
ridska tla, mu je srce močnejše zabilo; po-  
doba je bila, da jih preskuša z ного, kakor  
arhitekt trdnost hiše. J. T. Maston pa je  
brskal po zemlji s svojo železno kljuko.

— Gospodje, je dejal Barbicane, ne sme-  
mo izgubljati časa; takoj jutri bomo zaja-  
hali konje in si šli deželo ogledat.

1 = približno 800 kilometrov.

Mala četa je takoj odpekotala, da se je  
kar kadilo za njo. Ura je bila komaj pet  
zjutraj, pa je sonce že pripekalo in toplo-  
mer je kazal 28 stopinj; na srečo je sveža  
sapa to hudo vročino nekoliko ublažila.

Ko je Barbicane zapustil mesto Tampa,  
jo je ubral ob obali navzdol proti jugu, da  
bi dosegel potok Alifia, ki se izliva dvanajst  
milj pod Tampa v zaliv Hillisboro. Tam so  
jo zavili ob desnem bregu potoka proti  
vzhodu, tako da se je zaliv kmalu skrnil za  
grički, in pred njihovimi pogledi pa se je  
razprostirala samo še širna planjava Flo-  
ride.

Florida sestoji pravzaprav iz dveh različ-  
nih delov: severni, bolj obljudeni in manj  
zapuščeni ima dve centra; glavno mesto  
Tallahasse in pa Pensacolo, ki sodi med  
najvažnejša pomorska oporišča ZDA. Dru-  
gi del pa je med vodovje Atlantskega ocea-  
na in Mehikanskega zaliva stisnjen oze-  
k polotok, ki ga gloda zalivski tok; konica  
zemlje je to, ki se izgubi sredi majhnega  
otočja in okoli katere neprestano krožijo  
ladje iz bahamskega prekopa. To je pred-  
nja straža zaliva, kjer razsajajo silne neviht-  
te. Površina te države meri 15.365.440 hek-  
tarjev, med katerima je bilo treba izbrati  
nekako ob dvajsetem vzporedniku onega,  
ki bo primeren za nameravani poskus. Za-  
to je Barbicane spotoma kar s konja paz-  
ljivo opazoval obliko in sestavo tal.

(Dalje prihodnjič)



## Na sledovih slovenskih pradedov

(Nadaljevanje s str. 3)

strijskem in še danes spada ondi med pomembnejše kmetijske panoge; posebno v kraju Zwettl (Svetla) ob Visli. Slovenci so se marljivo bavili tudi z vinogradništvom in rudarstvom. Kot podložniki so morali slovenski kmetje oddajati določene količine živinske krme zemljiški gosposki. V potrdilih o podložniških dajatvah iz tiste dobe najti besedo Zeno, to je seno.

Iz tega vsega izhaja, da so že takrat bili Slovenci pridni kmetovalci ter da njihova kulturna raven ni zaostajala za drugimi narodi.

O usodi slovenskega plemstva so mnenja precej sporna. V številnih vojnah je mnogo plemičev poginilo, mnoge so novi osvoboditelji pomorili, a tisti, kateri so se ohranili pri življenju so se prilagodili novim gospodarjem in ponemčili. Kot plačilo so dobili potrditev svojih starih pravic. Vendar je večina fevdov prešla v roke nemških plemičev. Nižje, kmečko prebivalstvo pa je z ojačitvijo fevdalnega sistema prihajalo v vedno večjo odvisnost od nemške gosposke. Novi gospodarji so povečini privedli s seboj tudi nemško služabništvo, ki so pa bili prav tako tlačani kot Slovenci.

Posvetna in cerkvena oblast sta uporabljali nemški jezik in končno je ta zaradi pritoka novih naseljencev iz severa prevladal. Zgodilo se je to nekako v 15. stoletju. Slovenščina se je ohranila le v zaprtih gorskih dolinah, vstran od prometnih žil, a še tu je polagoma izumirala. Ko so bila pozneje uvedena družinska imena, so se ta tvorila na nemški osnovi za vse, brez ozira na njihov prvotni narodnostni izvor. Tako še danes mnogi Avstrijci, ki se ponašajo z lepimi nemškimi imeni, ne vedo, da so bili njihovi predniki Slovani. Krščanski Slovenci so tudi radi rabili svetopisemska imena in tudi ta so privzela nemško obliko.

Za časa turških vojn pa je na Nižje Avstrijsko prišlo znatno število slovenskih naseljencev, ki so se umaknili pred Osmani in potem v novi domovini pomagali obnavljati po vojni porušena naselja. Take naselbine so znane v območju Pirschtoldsdorfa niže Dunaja, kjer najdeš kraj „Krainerrhütte“.

Neko vizitacijsko poročilo iz leta 1682 pravi, da so ljudje v kraju Nieder Absdorf nezadovoljni z frančiškani, ki so tam opravljali dušno pastirstvo, ker „niso znali kranjsko“. To poročilo je ponatisnjeno v Wiedemannovi knjigi „Geschichte der Reformation und Gegenreformation“. Še v času Marije Terezije je precejšnje število duhovnikov iz slovenskih krajev Koroške, Kranj-

ške, Goriške in Štajerske“ službovalo na Nižjem Avstrijskem.

Tako se je v teku stoletij mešalo raznovrstno prebivalstvo. Prvotnim Slovincem so se kasneje pridružili nemški naseljenci. Njihov jezik je s podporo oblasti počasi prevladal in kasnejši turški begunci z juga na tem niso niso mogli nič spremeniti. Pa takrat jezikovne razlike niso igrale posebne vloge, kajti med vladajočim plemstvom in podložniki je vladal veliki prepad, dočim so se podložniki brez ozira na materni jezik med seboj dobro razumeli, kot je ugotovil avstrijski znanstvenik dr. Stur. V teku stoletij je iz njih nastalo novo ljudstvo in nova država — Avstrija.

## R·O·J·S·T·V·O

(Nadaljevanje s 7. strani)

„Pripravi prevezol!“ je rekel stari mladenič fantu.

Mladenič je planil na noge in pograbil mali zvitek vrvi iz konjske žime, ki je ležal poleg njega.

„Krenimo rajši ob zidu do odprtine,“ je rekel bradatí mož.

„Le polahko, le polahko,“ je mrmral stari. „Previdno stopajte! Ššš, kaj pa je to?“

Vsi so se ozrli. Za njimi se je razprostiralo položno golo polje, posuto z belimi kamni. Na robu, tam, kjer se je polje pogrezalo v dolg žleb, je spala majhna čreda ovac, ki so ležale v polkrogu, z glavami na iztegnjenih tankih sprednjih nožicah. Za njimi pa so se skozi močno meglo nedoločno odsvitli obrisi vaških hiš od zvezdnatega neba. Od tod ni bilo slišati glasu, le zvezde so se lesketale in motrile zemljo kakor nešteto modrih nebeških oči.

Na robu polja se je pojavila ženska postava z majhno okroglo glavo in vitkim životom, ki se ji je spodaj širil v bogato nabrani krog dolgega krila. Prihajala je sklonjenih telesih mož. „Mati so me poslali. Larry se še ni vrnil z ribolova.“

„Hu!“ je rekel stari mož navidezno jezno in segel po ročki. „Daj, da vidim, kaj imaš tukaj! Preključna skopost, da lovi tvoj mož ribe, ko se mu mlada krava teli. Seveda pa je res,“ glas se mu je omečil, „da si ti dobra ženska.“

„Ona je,“ je rekel nekdo.

„Mar bi bila ostala pri otroku,“ je zagodrnjal stari.

„Hej!“ jo je jezno nagovoril, ko je prišla bliže. „Kdo te je poslal?“

„Prinesla sem otrobe,“ je plaho pošepetala in pogledi so ji prestrašeno švigali po sklonjenih telesih mož. „Mati so me poslali. Larry se še ni vrnil z ribolova.“

„Hu!“ je rekel stari mož navidezno jezno in segel po ročki. „Daj, da vidim, kaj imaš tukaj! Preključna skopost, da lovi tvoj mož ribe, ko se mu mlada krava teli. Seveda pa je res,“ glas se mu je omečil, „da si ti dobra ženska.“

## ZAHVALA

Vsem, ki ste mojega nepozabnega moža, našega dobrega očeta in blagega brata

### Antona Lajmiža

pd. Lajmiža pri Božjem grobu v tako obilnem številu na križni ponedeljek pospremili od domače hiše k zadnjemu počitku v Nončo ves, iskrena zahvala!

Prav posebno se zahvaljujemo domači duhovščini, v prvi vrsti mistostnemu proštu Trabesingerju za njegove tolažilne besede na grobu.

Obenem izrekamo svojo zahvalo pevskega zboru pod vodstvom preč. g. prof. Miheliča.

Iskren Bog plačaj pogrebem in požrtvovalnim sosedom, ki so ob smrti pokazali svojo povezanost s pokojnikom.

Istotako lepa hvala za vse vence in za vse izraze sožalja. Posebno prisrčen Bog plačaj pa izrekamo za molitev in za spomin za rajnega pri sv. daritvi.

Božji grob, dne 20. 5. 1958

ZALUJOČA ŽENA, SIN IN HČERKA



### 4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:  
Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen;  
Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen  
„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL“

## KARL STADLER

KLAGENFURT / THEATERGASSE 4  
SW - MÜBEL - VERKAUFSSTELLE  
Beratung durch eigenen Architekten!

## Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠČINE  
dobite najugodnejše pri

**HANS WERNIG**

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)



## STROKOVNA TRGOVINA za DEŽNA OBLAČILA

Ballon-Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

### VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

Najlepši spomin na sv. obhajilo in birno je slika iz fotografskega ateljeja

**Tollinger**

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 31

Sončna očala - Sonnenbrillen

**OPTIKER SEKERKA**  
KLAGENFURT, 10.-OKTOBER-STR.

ENOOSNI PRIKLOPNIKI, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavljajo rabljene in poceni  
AUTOVERWERTUNG RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18.

ŠIVALNI STROJI  
PLETILNI STROJI  
**GRUNDNER**  
Klagenfurt, Wienerg. 10  
nächst der Stadtpfarrkirche

**KOGLER**  
Klagenfurt, Herrngasse 1

SAKOJE

518.—, 415.—, 375.—, 285.—, 198.—

HLAČE

315.—, 275.—, 235.—, 175.—, 150.—

OBLEKE

1148.—, 935.—, 850.—, 645.—, 598.—

PLAŠČE

Nimoflex, Hämmerle, Novelin

535.—, 478.—, 435.—, 390.—, 375.—

Veste in puloverje

Bogata izbira — poceni

Na obroke

## MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 Š (IN 10% DAVKA)

Pondarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil. (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58)



Radio aparati  
Šivalni stroji  
kolesa

V VELIKI IZBIRI

**Radiohaus**  
**KERN**  
Klagenfurt, Burggasse  
Ugodno plačilo na obroke

Bila je njegova mlada snaha. Izročila mu je ročko z ovsenimi otrobi, potlej si je iz životca potegnula stekleničico in mu jo takisto dala.

„Mati so dejali, da vas bo nemara ponoči zeblo in... tole je kapljica, ki jo je Pateen, gospodova kuharica, prinesla iz mesta.“

„Zahvaljen bodi, kdor je dal,“ so rekli vsi.

Starec je vzel steklenico in jo odmašil. Pil je. Vsi so pili in hvalili Boga in kravo, ki bo storila. Potem je rekel stari:

„Ostani tukaj, Nuala, in počakaj, da pridemo do odprtine. Ko te pokličemo, pridi za nami in prinesi otrobe.“

Prikimala je. Tiho so se splazili do odprtine, ki je bila nekaj korakov stran. Slišala jih je, a ni imela poguma, da bi pogledala skozi katero izmed razpok v zidu. Ob vsakem najmanjšem šumu se je stresla. Strah jo je bilo daljnega, jasnega neba. Nekje je vstala ovca, puhnila skozi nosnice in se pričela pasti, ne da bi se ganila. Kako čudno je slišati, kadar ovca muli travo!

Kakšna tišina! Marjetice so bile upognile svoje bele lističe navznoter in tako zakrile rumena srca, po teh nešteti listnatih lestvicah pa so proti rumenim jedrom polzele rosne kaplje.

Potem je slišala starca, svojega tasta, da je dejal v glasnem šepetu:

„Ha! Poslušajte!“

Obrnila je glavo proti njim in poslušala. Vendar pa ni slišala drugega nego kravo, ki je stokala, in ovce, ki so tiho mulile travo. Zdaj so bile vse ovce pokonci in so se pasle, suvajoč z glavami proti tlom.

„Tako je,“ je rekel nekdo, „plima prihaja.“

„Ta šum se oglašja s črne pečine,“ je dejal plahi mladeničev glas. „Kaj ne, veliki Stefan? Povej mi! Jeli tako?“

„Tiho, fant,“ so rekli vsi.

Potem je slišala dolge valove, kako se počasi, z nekam jeznim šumom valijo bliže.

Lep čas so spet čakali molče. Potem je bilo naenkrat slišati, da možje glasno mrmrajo. Pogledala je in jih videla, kako plezajo čez odprtino. Nekdo je z roko sprožil kamen, da se je odtrkljal na zemljo. Vsi so splezali čez zid in skočili na polje, da je mehko tlesnilo, potlej pa jim je trava zašumela pod koraki. „Bog te varji, coprnica moja mala,“ je nekdo z ljubeznivim in za skrbljenim glasom zaklical kravi. „Vrv, vrv,“ je rekel drugi. „Tak daj mi jo! Tepec nerodni, odveži no vozelo!“ Oglasila se je jezna kletvica.

Glasovi so se pomešali v babilonskem trušču, slišati je bilo topotanje z nogami. „Hoj—hoj, hoj—hoj, lepotica!“ so kričali.

„Bog se nas usmili,“ je rekla in se nato vzravnala.

Mislila je na svojega otročička in na moža, ki je zdaj na morju na teh dolgih, počasi se bližajočih valovih. Potem je zažlonel glas:

„Bog ga bodi zahvaljen!“

„Pridi, ženska! Podvizaj se! Teci! Zdaj pa le urno! Kravica, rjava lepotica! Le korajžno, ljubica moja!“

Privzdignila je krilo in tekla do odprtine, kjer je mladeniču izročila vrč, potlej pa se sama splezala čez zid. Stali so v krogu okoli krave in upirali oči v nekaj, kar je ležalo v travi. S svojimi dolgimi, počasi se pregibajočimi prsti je stari čohljaj tisto otepajočo se stvar.

Vsi so govorili hrupno in veselo.

„Bog ga bodi zahvaljen,“ je rekla in se sklonila, da je pogledala krasno, kodrasto, rdeče telo otepajočega se teleta.

Potem so ga posuli z ovsenimi otrobi in obrnili proti njemu še omotično kravo. Stopili so stran. Ponjuhala ga je, a materinstvo ji je bilo še tuje, in ko je tele dvignilo glavo na šibkem dolgem vratu in jo spet povesilo, je v strahu planila na noge. Zaprskala je in oddirjala, da so ji divje valovali mlahavi boki.

„Hoj—hoj, coprnica moja mala,“ je zamrmral stari. Delal se je, da hoče tele ukrasti, ko se mu je približal, ga prijel pod trebuhom in ga odvelkel malo stran.

Tele se je jelo na vse pretege zvirati. Iztisnilo je čuden glas, prvi glas v življenju, pravcato tarnanje.

Tedaj je krava zagnala besen, strasten, neugnan krik ljubezni in planila k teletu. Položila je gobec tik poleg njegovega in uprla vanj omamljene oči. Spreletel jo je drget. Iz grla se ji je nenadoma izvilo zamolklo ječanje kakor krik v hudi tiski ali velikij ljubezni, ki je ni moči potešiti. Potem je mrmrajoče iztegnila hrupavi jezik in pričela tele po vsem telesu divje lizati.